

**Saksanseisojakerho r.y.
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2006 – 31.12.2010
PITKÄKARVAINEN SAKSANSEISOJA
311**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y.:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho r.y.:n vuosikokouksessa 2005, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja – lehden joulukuun 2004 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2005. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho r.y.:n vuosikokouksessa 10.4.2005 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y.:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 1.1.2006 alkaneen PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y.:n internet –sivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => pitkäkarvainen saksanseisoja) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajalta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Saija Suoma.

Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO

2. RODUN TAUSTA

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

4. NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa

4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne

4.1.3. Populaation koko ja rakenne Saksassa

4.1.4. Kanta muissa maissa

4.2. KÄYTTÖOMINAISUUDET

4.2.1. Nykyinen käyttötarkoitus

4.2.2. Käyttökokeet Suomessa

4.2.2.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)

4.2.2.2. Pitkäkarvaisten saksanseisojien osallistuminen KAER-kokeisiin

4.2.2.3. Metsästysjälkikokeet (MEJÄ)

4.2.3. Käyttökokeet Saksassa

4.2.3.1. VJP

4.2.3.2. HZP

4.2.3.3. VGP

4.2.3.4. Pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäynnit Saksassa

4.3. LUONNE

4.3.1. Rotumääritelmän ja rodun emämaan rotujärjestön tavoitteet

4.3.2. Luonteen testaaminen Suomessa

4.4. TERVEYS

4.4.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet: lonkkaniveldysplasia

4.4.2. Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

4.4.3. Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista ja vioista

4.4.4. Tilanne rodun emämaassa

4.5. ULKOMUOTO

4.5.1. Voimassa oleva rotumääritelmä

4.5.2. Ulkomuodon arvioiminen Suomessa

4.5.2.1. Koiranäyttelyt

4.5.2.2. Junkkarin ulkomuotokatselmukset

4.5.3. Ulkomuodon arvioiminen rodun emämaassa

4.5.3.1. Jalostuskatselmukset

4.5.3.2. Arviointiperusteet jalostuskatselmuksissa

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1. Visio

6.2. Rodun tavoitteet ja strategia

6.2.1. Kannan kehittämisen tavoitteet

6.2.2. Populaation kokonaistila ja rakenne

6.2.3. Terveys

6.2.4. Luonne

6.2.5. Ulkomuoto

6.3. Uhat ja mahdollisuudet

6.4. Varautuminen ongelmiin

6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

8. LÄHTEET

1. YHTEENVETO

Pitkäkarvainen saksanseisoja on Keski-Euroopassa vanha rotu, jonka juuret ulottuvat pitkälle Keskiaikaan asti. Suomessa rotu on kuitenkin nuori, ensimmäiset koirat on rekisteröity tänne vuonna 1991. Rotu on tästä huolimatta ehtinyt jo saavuttaa mainetta monipuolisena säänkestävänä metsästyskäyttökoirana ja rodun tulevaisuus näyttää Suomessa valoisalta. Myös rodun terveystilanne on tänä päivänä erinomainen. Rodun kanta on vasta kehittymässä Suomeen, joten kotimainen kanta on riippuvainen ulkomaisten jalostusurosten käytöstä ja tuontikoirista vielä pitkälle tulevaisuuteen. Kotimainen jalostustoiminta on kuitenkin kehittynyt yhä tavoitteellisempaan suuntaan ja kasvattajakunta on lupaavasti laajenemassa. Rodun kanta on kasvanut varsin hallitusti, koska pennut ovat menneet lähestulkoon kokonaisuudessaan metsästäjille. Rotu on voimakkaan riistaintonsa vuoksi onneksi säilynyt metsästäjien käsissä, eikä erillistä näyttelyharrastajien joukkoa ole kehittynyt. Käyttökokeissa käyneiden koirien määrä on kasvussa, mikä onkin rodun tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää. Kansainvälinen yhteistyö on aktiivista.

2. RODUN TAUSTA

Saksalaisissa keskiaikaisissa teksteissä puhutaan haukkakoirista, lintu- ja kanakoirista, vesi- ja saukkokoirista. Kaikki nämä koirat olivat kuvausten perusteella pitkäkarvaisia. Metsien vähetessä ja aukealla metsästyksen yleistyessä alettiin koirien valinnassa kiinnittää entistä enemmän huomiota seisonataipumuksiin. Maaten linnut ”kiinnittävät” koirat olivat myös suosiossa verkkometsästyksen yleisyyden takia.

Tuliaseiden yleistyessä metsästyksessä 1800-luvun alusta lähtien alkoivat seisoville metsästyskoirille asetetut vaatimukset vakiintua uudella tavalla. Saksalaisilta koirilta vaadittiin monipuolisia metsästystaipumuksia, kuuliaisuutta, vahvaa vainua, sopeutuvaisuutta, keskeytymätöntä ajoa, jäljestyskykyä sekä vaanimis- ja hyökkäämiskykyä. Tuohon aikaan koirat olivat ulkomuodollisesti hyvinkin erilaisia karvan värin ja pituuden sekä koirien koon suhteen. Ristetyksiä tehtiin vapaasti kun kukin metsästäjä haki itseään miellyttäviä ominaisuuksia ja tyyppiä esiin.

Vanha saksalainen kanakoiratyyppe oli varsin raskasrakenteinen ja sen haku oli hidasta. Perinteisesti metsästäjä teki itse suuren työn riistan esiin hakemisessa. 1800-luvun puolivälin jälkeen Saksassa innostuttiin käyttämään jalostuksessa englantilaisia laajahakuisia, nopeita ja hyvävainuisia kanakoiria metsästyskoirien risteytysvanhempina. Risteytystyössä menttiin jopa liian pitkälle, niin että alettiin menettää saksalaisten koirien perinteisiä hyviä ominaisuuksia. Tästä huolestuneena perustivat eräät kasvattajat 1870-luvulla ensimmäiset kennelyhdistykset.

Kennelyhdistysten tavoitteena oli vakiinnuttaa pitkäkarvaisen saksanseisojan ulkomuoto ja rakenne sekä säilyttää ja kehittää tasapuolisesti koirien metsästysominaisuuksia. Tässä vaiheessa pitkäkarvaisissa saksanseisojissa oli perintötekijöitä vanhoista saksalaisista ajavista koirista, lintu- ja vesikoirista sekä englantilaisista kanakoirista. Pitkäkarvainen saksanseisoja hyväksyttiin aikalaisten piirissä vanhaksi saksalaiseksi metsästyskoiraksi. Ensimmäinen rotumääritelmä koottiin vuonna 1879 Hannoverin suuressa koiranäyttelyssä, jonne senaikaisen kannan parhaat yksilöt pyrittiin kokoamaan. Samassa näyttelyssä koottiin myös lyhytkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmä. Tästä alkoi puhdasrotuisten

saksanseisojien jalostus. Pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostustyö pohjautui viiteen kantaan, jotka oli nimetty rotumääritelmän mukaiseksi katsottujen urosten mukaan.

Vuonna 1893 perusti vapaaherra von Schorlemer-Alst ensimmäisen rotuyhdistyksen, nimeltään Club Langhaar, jonka toimialueena oli Westfalen ja Rheinland. Vuonna 1897 perustivat muun Saksan kasvattajat Verein-Deutsch-Langhaar –nimisen yhdistyksen Berliinissä. Vuonna 1926 koko Saksan alueen pitkäkarvajalostus koottiin Deutsch-Langhaar-Verband – kattojärjestön alle.

Iso münsterinseisoja syntyi, kun mustavalkoiset koirat jätettiin pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksen ulkopuolelle vuonna 1908. Mustan värin uskottiin virheellisesti olevan peräisin suojelukoirista ja mustasta pointterista. Jotkut metsästäjät jatkoivat kuitenkin jalostusta näillä koirilla ja järjestäytyivät vuonna 1922. Pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukirja on suljettu vuonna 1933.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Pitkäkarvainen saksanseisoja kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho r.y.:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2400 jäsentä.

Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 20 erilaista mannermaista seisojarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 600 - 800 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvojat valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk-saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisojakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvojan, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (pitkäkarvainen

saksanseisoja, unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisoja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema pentuvälittäjä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelmässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen järjestelyistä.

4. NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1. Rekisteröinnit ja kannan kehittyminen Suomessa

Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat tuotiin Suomeen vuonna 1991, kun emämaan rotujärjestö oli vihdoinkin hakenut ja saanut FCI:n vahvistuksen rodun yli 100-vuotiaalle rotumääritelmälle vuonna 1987. Vuodesta 1994 lähtien rodun kanta on kasvanut Suomessa suhteellisen tasaisesti sekä tuontien että kotimaisen kasvatustyön seurauksena (Taulukko 1, Taulukko 2). Rodun kysyntä on kasvanut jatkuvasti, sitä mukaa kun rodun edustajille on kertynyt näyttöjä rodunomaisissa metsästyskokeissa, KAER-kokeissa. Kokeissa käymättömillä, mutta aktiivisessa metsästyskäytössä olevilla rodun edustajilla on myös ollut paikallisesti kysyntää lisäävää vaikutusta (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 2000-2004).

Taulukko 1. Pitkäkarvaisen saksanseisojan rekisteröinnit Suomessa vuosina 1991-2004. (Suomen Kennelliitto r.y. -tilastokooste, Saksanseisojakerho r.y. - tietokanta)

Vuosi	Narttu	Uros	Pentueet	Tuonti n	Tuonti u	Yhteensä
1991				2		2
1993					1	1
1994	2	6	1	1	2	11
1995	7	3	1			10
1996	9	8	2		2	19
1997					1	1
1998	4	3	1	1		8
1999	2	3	1	6	3	14
2000	4	11	2	3	1	19
2001	5	7	3		3	15
2002	1	2	1	1	3	7
2003	3	9	2		1	13
2004	1	5	1	7	3	16
Yhteensä						136

Taulukosta 2 on nähtävissä, että Suomessa on käytetty kahta urosta (Artus v. Riehenbusch ja A'Sero) kolme kertaa, näistä kaksi kertaa samalle (Alpha) tai lähisukuisille (Kunegondia Abertha ja Kunegondia Cunibus) nartuille. Tämä on johtanut siihen, että suuri osa

suomalaisesta rodun kannasta on läheistä sukua keskenään (Taulukko 5). Kyseessä olevilla kahdella uroksella ei ole minkäänlaista näyttöä rodunomaisista käyttökokeista, mitä on pidettävä erittäin valitettavana. Toisaalta taulukosta 2 näkee, että Suomeen on haettu uutta verta aktiivisesti muutaman kasvattajan toimesta astuttamalla nartut ulkomaisella jalostusuroksella (Osca v. Bärenhorst, Taj's, Renzo, Aedler v. Butendieks, Wiggo fan'e Swadde, Herman v. Schatzrain). Nämä urokset ovat olleet käyttökokeissa palkittuja ja terveitä. Taulukosta 1 on havaittavissa, että uutta geenimateriaalia on tuotu Suomeen aktiivisesti myös tuontien avulla. Jalostuskelpoisuuteen oikeuttavat näytöt antaneiden tuontikoirien jalostuskäytön kautta rodun tilanne paranee Suomessa koko ajan.

Taulukko 2. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomessa syntyneet pentueet vuosina 1994-2004. (Saksanseisojakerho r.y., tilastokooste).

Vuosi	Pentueen isä	Syntymämaa	Pentueen emä	Syntymämaa
1994	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1995	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Kunegonde v.d. Soester Bergen SF31982/91D	Hollanti
1996	Artus v. Riehenbusch SF38685/93C	Saksa	Alpha S12007/91B	Ruotsi
1996	Osca v. Bärenhorst ZDL461/90A	Saksa	Linda v. Poppenforst SF15105/94D	Itävalta
1998	Tajs DK07077/91A	Tanska	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
1999	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Amanda SF49503/94A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Cunibus FIN12255/98A	Suomi
2000	A'Sero FIN42859/97A	Norja	Kunegondia Abertha FIN13603/95B	Suomi
2001	Renzo DK00508/94A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2001	Aedler von Butendieks ZDL328/94A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2001	Kunegondia Dekra FIN14386/00A	Suomi	Amanda SF49503/94A	Suomi
2002	Wiggo fan'e Swadde DK21852/99A	Hollanti	Kunegondia Alpinus FIN13600/95A	Suomi
2003	Herman von Schatzrain ZDL234/00A	Saksa	Deika vom Blumenhof FIN36479/98A	Saksa
2003	Kantoahon Rasmus FIN37557/99A	Suomi	Kunegondia Cecilius FIN12252/98A	Suomi
2004	Between The Lines Dirty Harry SF49459/94A	Ruotsi	Taikasuon Tyyne FIN21230/01A	Suomi

4.1.2. Koirien jalostuskäyttö ja kannan geneettinen rakenne

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempana rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria ja näitä tulisi käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin väistyvät haitalliset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa.

Populaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Taulukossa 3 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 500, sillä tehollinen populaatiokoko on silti vain 20 (Taulukko 3). On huomioitava, että taulukossa käytetty kaava antaa yliarvioita tehollisesta populaatiokoosta, koska kaava ei huomioi mahdollista sukusiitosta.

Taulukko 3 Tehollisen populaatiokoon (N_e) vaihtelu jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen lukumäärän mukaan. Laskettu kaavalla $N_e = 4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen määrä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). (Mäki, K., 2004).

	Narttuja		
	10	100	500
Uroksia			
5	13	19	20
20	27	67	77
100	36	200	333

Pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannan kaltaisessa pienessä ja ns. avoimessa populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten avulla mahdollista saada koko ajan lisää tehollisen populaatiokoon laskeminen ei ole mielekäästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymisikäisistä koirista ja lisääntymisikäisten koirien keskinäinen sukulaisuus.

Taulukko 4. Jalostukseen käytettyjen koirien osuus lisääntymisikäisistä (2-8 v) koirista vuosina 1994-2004 ja keskimääräinen pentuekoko (Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Vuosi	Jalostukseen käytetyt		Pentuekoko	Lisääntymisikäiset		Jalostukseen käytettyjen osuus lisääntymisikäisistä %	
	urokset	nartut		urokset	nartut	urokset	nartut
1994	1	1	8	1	2	100	50
1995	1	1	10	1	2	100	50
1996	2	2	8,5	9	5	20	40
1997				13	11		
1998	1	1	7	23	22	4,2	4,5
1999	1	1	5	24	22	4,2	4,5
2000	1	2	7,5	27	27	3,7	7,4
2001	3	3	4	33	33	8,6	9,1
2002	1	1	3	45	40	2,2	2,5
2003	2	2	5,5	54	45	3,6	4,4
2004	1	1	6	51	44	2,0	2,3

Vuosina 1996, 1998, 2001- 2009 on huomioitu ulkomaisen uroksen käyttö lisäämällä se urosten määrään ennen laskutoimitusta (%)

Kaksi ensimmäistä suomalaista kasvattajaa tekivät nopeasti pentuja ensimmäisillä Suomeen tuoduilla pitkäkarvaisilla. Tämän jälkeen jalostukseen käytettyjen koirien osuus on ollut alle 10% lisääntymisikäisistä koirista Suomessa (Taulukko 4). Jotta rodun geenipohja pysyisi

mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskäyttökoirarodulla jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H). Lisäksi jalostukseen käytettävien koirien osuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus (Taulukko 5, Taulukko 6). Rotumme geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseen Suomessa ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö, on myös kiinnitettävä huomiota siihen, mitä koiria jalostukseen käytetään ja miten paljon.

Taulukossa 5 on tarkasteltu lisääntymisiässä olevien koirien lähisukuisuutta Suomessa vuosina 1996-2004. Lähisukuisuuden rajaksi on asetettu, että koirat ovat vähintään serkuksia keskenään, siis mahdollisessa parituksessa sukusiitosaste olisi 6,25% tai enemmän (Taulukko 5). Tarkastelusta on jätetty pois vuodet 1994-1995, koska kannan nuoruudesta johtuen yksikään lisääntymisiässä olevista ei ollut tuolloin läheistä sukua keskenään, kaikki olivat tuontikoiria.

Taulukko 5: Keskenään läheistä sukua olevien lisääntymisikäisten koirien osuus (%) kaikista lisääntymisikäisistä vuosina 1996-2004. Lähisukuisuuden rajana serkukset, eli keskinäisen parituksen sukusiitosaste vähint. 6,25%. Ilmoitettuna sen koiran suhteen, jonka kautta ovat sukua keskenään. Taulukkoon mukaan ottamisen rajana 10% kaikista lisääntymisikäisistä. (Saksanseisojakerho ry, tietokanta)

Taulukon 5 lyhenteet:

A= Artus v. Riehenbusch

AL = Alpha

A2 = A'Sero

K = Kunegonde v.d. Soester Bergen

KA = Kunegondia Alpinus

L = Linda v. Poppenforst

D = Deika v. Blumenhof

vuosi	urokset	nartut
1996	78% A, 67%AL	40% A, 60%AL
1997	85% A, 46%AL, 31%K	72% A, 64%K, 27%AL
1998	65% A, 43%AL, 22% L, 17%K	59% A, 36%AL, 32%K, 18% L
1999	63% A,42%AL, 21% L, 17%K	59% A, 36%AL, 32%K, 18% L
2000	67% A, 37%AL, 26%K, 19%L, 11%KA	63% A,41%K,26%AL,19%KA,17% L
2001	64% A, 39%AL, 21%K, 15%L	58% A,30%K,27%AL,15%KA, 12% L
2002	56%A, 31%A2, 29%AL, 24%K, 22%KA,11%L	55%A, 33%K, 23%AL, 15%KA, 15%A2, 10%L
2003	54%A, 33%A2, 31%AL, 22%K, 20%KA 20%A+A2	51%A, 29%K, 22%AL,16%A2, 13%KA, 11%D, 13%A+A2
2004	49%A, 35%A2, 27%K, 25%KA, 22%AL, 10%L 22%A+A2	50%A, 32%K,18%AL,16%KA, 16%A2, 11%D, 14%A+A2

Taulukoista 5 ja 6 on nähtävissä, että kahden uroksen: Artus v. Riehenbuschin ja A'Seron suhteen lähisukuisten koirien osuus lisääntymisikäisistä uroksista oli vielä vuonna 2004 erittäin suuri: yli 35% kummallakin. Lisäksi sekä Artuksen että A'Seron suhteen lähisukuisia, joilla on molemmat koirat sukutaulussaan hyvin lähellä (A+A2) on lisääntymisikäisistä nartuista 14% ja uroksista 22% vuonna 2004. Tämä selittyy taulukon 6 avulla, jossa on esitetty eniten käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläisten osuus kaikista samana aikana syntyneistä jälkeläisistä. Taulukosta 6 on nähtävissä, että sen lisäksi että Artusta ja A'Seroa on itseään käytetty paljon, myös näiden jälkeläisiä on käytetty jalostukseen varsin runsaasti. Taulukon lopussa on laskettu Artus v. Riehenbuschin ja tämän tyttärien jälkeläisten osuus kaikista vuosina 1994-2004 syntyneistä pennuista, joka on 58 %.

Taulukko 6: Eniten käytetyt urokset ja nartut vuosina 1994-2004, jälkeläisten osuus % kaikista samalla ajanjaksolla syntyneistä pennuista vähintään 10%.

Uros:	Isä:	Emä:	Jäkel. kpl	% kaikista
Artus v. Riehenbusch	Cliff v. Linduri	Lyra v.d. Königseiche	27	28%
A'Sero	Dino av Trollberg	Tangarräsens D'Tuva	20	21%
Narttu:	Isä:	Emä:	Jäkel.kpl	% kaikista
Alpha	Arko vd.Juhnsdorfer Heide	Frigga v.d. Wiesenmühle	17	18%
Deika v. Blumenhof	Arco v. Backemeer	Bryka v.d. Röthaller	13	14%
Kunegondia Alpinus	Artus v. Riehenbusch	Kunegonde v.d. Soester Bergen	11	12%
Kunegonde v.d.Soester Bergen	Wammes	Godalinde v.d. Soester Bergen	10	11%
Amanda	Artus v. Riehenbusch	Alpha	10	11%

Artuksen ja tyttäriensä jälkeläisten osuus (mukana Kunegondia Aberthan 7 pentua): 58%
Alphan ja tyttärensä jälkeläisten osuus: 28% (ovat mukana myös Artus v. Riehenbuschin osuudessa)

Tavoite: Taulukosta 2 sekä Taulukoista 5-6 on selkeästi nähtävissä, että jatkoissa on erityisesti panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen pitkäkarvaisen saksanseisajan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön edistämistä ja ulkomaisten urosten käyttöä edelleen, mutta jalostuskoirille asetetuista perustavoitteista silti tinkimättä.

Tehollisen populaatiokoon ohella toinen kannan geneettistä rakennetta kuvaava asia on populaation sukusiitosaste. Kuten tehollisen populaatiokoon suhteen, avoimessa pienessä populaatioissa kannan sukusiitosasteen laskeminen ei kerro paljon koko tilanteesta. Sen sijaan on syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmässä, eli vuosittaista keskimääräistä sukusiitosastetta. Tässä suhteessa pitkäkarvaisen saksanseisajan kanta Suomessa on varsin hyvässä tilanteessa, kuten taulukosta 7 on nähtävissä.

Taulukko 7: Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosaste käytetyissä yhdistelmissä vuosina 1994-2004.

Vuosi	keskim. sukusiitosaste %
1994	0
1995	0
1996	0,39
1998	0

1999	2,34
2000	1,76
2001	2,64
2002	2,73
2003	1,91
2004	0

Taulukossa 7 sukusiitosaste on laskettu 3-6 polven mukaan. Valitettavasti hollantilaisista ja tanskalaisista koirista (4 yhdistelmässä) ei ollut käytettävissä kuin 3 polven sukutaulu. Saksalaisista koirista sen sijaan oli käytettävissä 6 polven sukutaulu. Suurin yksittäisessä yhdistelmässä esiintynyt sukusiitosaste oli 4,3% (kaksi Suomessa kasvatettua koira yhdistetty, 5 polven sukutaulu). Kuudessa yhdistelmässä viidestätoista sukusiitosaste oli 0%. (Taulukko 7).

Alhaisesta sukusiitosasteesta on seurauksena jonkin verran muuntelua pentueiden sisällä. Muuntelun määrään vaikuttaa kuitenkin myös vanhempien keskinäinen samankaltaisuus tai erilaisuus ja se, ovatko vanhemmat itse ulkosiitettyjä vai sisäsiitettyjä. Jos vanhemmat ja esivanhemmat ovat taipumuksiltaan monipuolisesti testattuja käyttökoiria, on käytännössä ollut havaittavissa, että muuntelu on ollut vähäisintä käyttöominaisuuksissa ja luonteessa. Eniten muuntelua on ollut ulkonäössä, niin että muuten keskikokoisessa pentueessa on esim. ollut 1-2 muita suurempaa pentua. Tämä on metsästyskäyttökoirarodulla katsottava pieneksi haitaksi, kun alhainen sukusiitosaste on edullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta.

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.

4.1.3. Populaation koko ja rakenne Saksassa

Pitkäkarvaisen saksanseisijan kanta Saksassa on vakiintunut. Rekisteröintien määrä vaihtelee 600-700 pentuun vuodessa (Taulukko 8). Saksassa on käyty keskustelua kasvattajien ja nartunomistajien aktivoimisesta pentujen teettämiseen, koska pentujen kysyntä on ylittänyt (mm. Deutsch-Langhaar-Mitteilungen nro 163, 2000). 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa oli myös kova pentukuolleisuus, suurimpana syynä herpesvirus, jota vastaan kehoitettiin toimiin (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen nro 162, 2000).

Taulukko 8. Pitkäkarvaisen saksanseisijan rekisteröinnit Saksassa 1994-2004. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1994-2004).

Vuosi	Rekisteröinnit Yhteensä	Pentueita	Urokset	Nartut
1994	693	104		
1995	570	94		
1996	623	96		
1997	517	79		
1998	604	91	315	289
1999	633	99	303	330
2000	606	91	290	316
2001	652	89	314	338
2002	701	101	356	343
2003	612	94	313	299
2004	625	95	307	311

Saksassa pitkäkarvaisen saksanseisojan rotujärjestön (Deutsch-Langhaar-Verband) alaisuudessa toimii kolmetoista alueellista jalostusryhmää (Zuchtgruppe). Nämä alueelliset yhdistykset toimivat varsin itsenäisesti valtakunnallisesti (rotujärjestön johtokunnassa ja vuosikokouksessa) sovittujen sääntöjen mukaan. Joka alueyhdistyksellä on oma hallitus sekä jalostusneuvojat. Rotujärjestöllä on yksi valtakunnallinen rotukirjanpitäjä (Zuchtbuchführer), joka laatii kaikkien pitkäkarvaisten rekisterikirjat. Alueyhdistyksistä tuotteliain pentujen suhteen on Weser-Ems, jonka alueella syntyy vuodesta toiseen tasaisesti 20 pentuetta tai enemmän. Seuraavaksi eniten pentuja syntyy Süddeutscher Club Langhaarin, NordWest-yhdistyksen ja Osnabrückin alueella, keskimäärin hieman yli tai alle 10 pentuetta/vuosi. (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994-2004; Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

Rotujärjestön jalostusuroslistalle pääsee uros, jolla on A-C lonkat, luonne kunnossa, koetulos vähintään VJP- ja HZP-kokeista, sekä petoeläinkovuustesti ja ajohaukkukoe suoritettuna (ks. kohta 4.2.3.), ulkomuoto vähintään g/g/g eli hyvä/hyvä/hyvä (ks. kohta 4.5.3.). Samoilla näytöillä saa myös narttu jalostusoikeuden. Voimassa oleva jalostusuroslista julkaistaan joka vuosi rotujärjestölehdessä syyskuun numerossa. Listan julkaisemisen jälkeen jalostusoikeudet saaneiden urosten tiedot julkaistaan myöhemmissä lehdissä. Vuonna 2004 jalostusuroslistalla ja myöhemmin lehdessä ilmoitettuna oli yhteensä 206 pitkäkarvaista saksanseisojaurosta. Näistä ainoastaan 5 oli C-lonkkaisia, muut lonkistaan A tai B. Elokuussa 2004 tehdyn tilastoinnin mukaan urosten keski-ikä on tuolloin ollut 5,6 vuotta. Tämän jälkeen listalle on noussut useita nuoria uroksia. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2004, Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

Jalostuskoirien käyttö vaihtelee jonkin verran vuodesta toiseen, mutta erot eivät kuitenkaan ole suuria. Esimerkiksi vuonna 2002 syntyneissä 101 pentueessa käytettiin yhteensä 66 eri urosta. Näistä 41 urosta yhden kerran, 18 urosta kaksi kertaa, 4 urosta kolme kertaa, 3 urosta neljä kertaa (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nro 173, 2003). Yhden uroksen jalostuskäyttö on vuoden 2001 vuosikokouksen päätöksellä rajoitettu yhteensä 12 pentueeseen, mukaan lukien ulkomaisten narttujen astutukset (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nro 166, 2001). Uroksella ei yhden kalenterivuoden aikana saa olla enempää kuin 4 astutusta. Poikkeuksena jalostusoikeuden saamisen jälkeiset 12 kuukautta, joiden aikana urosta saa käyttää ainoastaan 3 kertaa jalostukseen (Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

Saksassa on 2000-luvulla keskusteltu paljon rodun geenipohjan laajuudesta ja jalostuskoirien mahdollisimman monipuolisesta käytöstä. Muutaman erityisen hyviä käyttötapimuksia ja luonnetta periittäneen uroksen runsas jalostuskäyttö näkyy selkeästi rodun kannassa ja jalostuskoirien taustoissa tänä päivänä. Samoja yhdistelmiä on myös uusittu aiemmin yleisesti. Saksassa on sukusiitosaste ollut varsin alhainen käytetyissä jalostusyhdistelmissä. Varsinaista linjalajalostusta ei ole tietoisesti käytetty kuin poikkeustapauksissa. Ulkosiitoksen (sukusiitosaste 0 tai hyvin lähellä 0:aa) käyttö on varsin yleistä. Edellä mainittu muutaman menestyneen uroksen runsas käyttö on kuitenkin lisännyt sukusiitosastetta yhdistelmissä. Suunta on kohti monipuolisempaa jalostuskoirien käyttöä, mitä myös jalostusneuvonnan ja jalostuskoirien käytön rajoitusten avulla pyritään edistämään. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000-2004).

Geenipohjan laajuuden turvaamiseen pyritään myös koeluontoisella risteytysohjelmalla, jossa kolmea valittua lyhytkarvaurosta käytetään valituille kolmelle pitkäkarvanartulle ja jatketaan risteytysjälkeläisten keskinäisin risteytyksin aina F3 -polveen saakka tarkassa

seurannassa, pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukirjan ulkopuolella. Lopullisena tavoitteena on uuden geenimateriaalin saaminen pitkäkarvakantaan, heikentämättä kuitenkaan liiaksi pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisia taipumuksia. Kyseessä on kokeilu ja saattaa hyvin olla, että F3-polven risteytysjälkeläisiä ei koskaan liitetä rodun rekisterikirjaan, mikäli tuloksiin ei olla tyytyväisiä. Toistaiseksi yksi koeparitus on tehty vuonna 2004 ja toinen vuonna 2005. Vastaavaa on kokeiltu aiemmin 1970-luvulla, mutta tulokset olivat niin huonoja, että kokeilu jäi yhteen paritukseen. Lyhyt karvamuunnos on vallitseva, joten F1-polvi on lyhytkarvainen. F2-polvessa pitkäkarvaisen saksanseisojan kanssa ½ jälkeläisistä on homotsygootteja pitkäkarvaisia ja ½ heterotsygootteja lyhytkarvaisia. Lyhyt- ja pitkäkarvainen saksanseisoja ovat rotuina yhtä vanhat ja niillä on 1800-luvulta rotujen perustamisvaiheesta yhteisiä esi-isiä. Tämän jälkeen rodut ovat kuitenkin erkaantuneet toisistaan kokonaan. Juuri tämän vuoksi risteytyksiltä odotettiin heteroosivaikutusta täydellisen ulkosiitoksen seurauksena. Ihmetystä on herättänyt 1970-luvulla risteytyksen yhteydessä jälkeläisissä ilmenneet lukuisat perinnölliset viat: kivesvika, purentavirheet ja paukkuarkuus. Vuoden 2004 risteytysjälkeläisten luonteisiin on oltu tyytyväisiä, mutta ainakin yksi kyynärnivelten OCD –tapaus on tullut esille. Lisäksi pitkäkarvaisen saksanseisojan monipuolisista ominaisuuksista jälkityö on kärsinyt eniten. 1970-luvulla todettiin muiden ominaisuuksien olleen hakutyöskentelyä lukuun ottamatta korkeintaan keskinkertaisia. Tämä siitä huolimatta, että risteytysvanhemmat olivat erinomaisia rotunsa edustajia. Vuoden 2004 risteytysjälkeläiset menivät erittäin kokeneille koiranohjaajille ja tähän mennessä saavutetut koetulokset ovatkin olleet hyviä. Lyhytkarvaristeytyksiä on vastustettu, eikä koeristeytyksiin suhtauduta varauksetta, vaikka risteytysjälkeläiset pidetäänkin rodun kannasta täysin erillään (erillinen rekisteröinti).

Vastaavanlaista risteytysohjelmaa suunniteltiin ison münsterinseisojan kanssa, mutta koska iso münsterinseisoja on alkujaan erotettu pitkäkarvaisesta saksanseisojasta, alkoi Saksan Kennelkeskusjärjestö (VDH) vaatia näiden kahden rodun rotumääritelmien yhtenäistämistä risteytysohjelman yhteydessä. Tästä säikähtäneenä pienemmän rodun ison münsterinseisojan rotujärjestö päätti vuonna 2002 vetäytyä hankkeesta. Koska ison münsterinseisojan kantaa on Saksassa kautta vuosien vahvistettu menestyneillä pitkäkarvauroksilla, olisi geneettinen etu risteytyskokeilusta ollut ison münsterinseisojan kanssa pienempi, mutta rotujen samankaltaisuuden vuoksi kynnyks kokeiluun olisi myös ollut pienempi. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000-2005, Merx, H. ja A., 1997).

4.1.4. Kanta muissa maissa

Itävalta, Tsekki, Sveitsi

Rotu on suosittu Itävallassa ja Tsekeissä. Saksan, Itävallan ja Tsekin välillä on perinteisesti ollut varsin paljon yhteistyötä, mm. vuosittaiset yhteiset metsästyskokeet. Itävallassa pk-saksanseisojia rekisteröidään vuosittain 60-90 kpl. Itävallassa ja Sveitsissä metsästys painottuu selvästi Saksaa enemmän jälkityöhön gemssin, saksanhirven ja metsäkauriin verijäljellä. Itävallan ja Sveitsin käyttökokeet ovat kuitenkin samankaltaiset saksalaisten käyttökokeiden kanssa. Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan lonkkakuvaus ja pentujen rekisteröinnin ehtona on lonkkaniveldysplasian raja-arvo C. Itävaltalaisia koiria on käytetty jonkin verran jalostukseen Saksassa ja saksalaisia koiria runsaasti Itävallassa. Saksalaiset arvostavat itävaltalaisia koiria muualla kuin Saksassa kasvatetuista pitkäkarvaisista eniten. Sveitsissä on erittäin pieni pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta, pääosin tuontikoiria Itävallasta ja Saksasta. Tsekeissä vesityöskentelyä arvostetaan rodun emämaata vähemmän, mikä näkyy mm. kansainvälisen VGP:n koetuloksista. (Gottwald, H.

2000; Tobolik, E. ja Kern, H., 1996; Deutsch-Langhaar-Verband 1995-2004; Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995-2005; Methfessel, M. 2000).

Hollanti

Hollannissa on varsin suuri pitkäkarvaisen saksanseisijan kanta, noin 300 rekisteröintiä vuodessa, mutta rotu on jakaantunut. Ainoastaan osa rodun harrastajista harrastaa monipuolisesti metsästystä ja osa heistä käy Saksan puolella metsästyskäyttökokeissa. Osa rodun harrastajista harrastaa vain näyttelyitä, osa käyttää koiransa ainoastaan monipuolisessa noutokokeessa, osa harrastaa yksinomaan tai pääasiassa kenttäkilpailuita. Noutokokeita on kahdenlaisia: KNJV-koe, joka on sama kuin noutajilla ja jossa voi suorittaa C-, B- tai A-diplomin sekä erillinen noutokoe, joka on metsästyksellisempi. Ainoastaan KNJV-kokeen vaativimpaan osaan, A-diplomiin kuuluu laahausjälki. Kenttäkilpailuja ei yksipuolisuutensa ja hakuvauhdin sekä hakutyylin korostamisen takia voida pitää pitkäkarvaiselle saksanseisijalle rotutyypillisinä kokeina. Kenttäkilpailuissa riistana on peltopyy tai fasaani, jäniksen ajosta koira suljetaan ulos kokeesta, jäniksen seisominen sallitaan, mutta siitä ei saa pisteitä. Koiralta kokeillaan ainoastaan haku lyhyen hakuerän aikana ja seisonta, sekä kylmän linnun nouto, syksyllä on mahdollista, että fasaani pudotetaan. Etenemisessä ohjaaja ja koira nostavat linnun yhdessä. Ainoastaan syksykokeissa mukana on haulikko, fasaaneja voidaan ampua kohti, peltopyy ei pudoteta. Keväällä aseena on starttipistooli. Osa kenttäkilpailukoiraista on erkaantunut ulkomuodollisesti ja käyttöominaisuuksiltaan jo varsin pitkälle rotumääritelmästä, eivätkä saksalaiset rotujärjestön jalostuksesta vastaavat pidä tällaisia koiria enää rotumääritelmän mukaisina. Aniharva kenttäkilpailukoira on todellisuudessa metsästyskäytössä. Toisaalta osalla hollantilaisesta rodun harrastajakunnasta on paljon yhteistyötä Saksaan päin, mm. saksalaisia jalostusuroksia on viime vuosina käytetty paljon Hollannissa ja saksalaisia pentuja on ostettu Hollantiin. Vuosina 1992-2001 Hollannissa lonkkakuvattiin yhteensä 343 pitkäkarvaista saksanseisijaa. Näistä 5% oli A-lonkkaisia, 56% B-lonkkaisia, 28% C-lonkkaisia ja 12% D-lonkkaisia. Lonkkavikaisten osuus oli siis yhteensä 40%. Vuonna 2000 tehtiin yhteensä 44 pitkäkarvapentuetta, joista 13:ssa toinen tai molemmat vanhemmat olivat lonkistaan kuvaamatta. Lonkkakuvaus ei edelleenkään ole pentujen rekisteröimisen ehtona Hollannissa. Hollannissa ei myöskään vaadita käyttökoetulosta jalostukseen käytettäviltä koirilta. Hollannin rotujärjestön jalostusuroslistan koirilta ja pentulistan pentujen vanhemmista vaaditaan kuitenkin lonkkakuvaustulos. (Periodiek verslag, Nederlandse Vereniging Langhaar, 2000-2004; Broekhuis, Herman, 2005)

Tanska

Tanskassa on suhteellisen vahva käyttökoirakanta. Ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisijat tulivat Tanskaan jo 1800-luvun alussa. Nykyinen kanta on lähtenyt kasvamaan 1970-luvulta lähtien. Viime vuosina on rekisteröity noin 30-50 pentua vuosittain. Tanskassa rodun jalostus on rodun oman rotujärjestön käsissä. Tanskalaista koirakantaa vahvistetaan vuosittain muutamilla astutuksilla ulkomaisten jalostusurosten kanssa. HD:n esiintyminen on Tanskassa onnistuttu minimoimaan onnistuneen jalostusvalinnan avulla. Jalostukseen käytetään siellä ainoastaan A- ja B-lonkkaisia vanhempia, joiden jalostusindeksi on HD:n suhteen vähintään 100. Sukusiitosaste on suositelluissa siitosyhdistelmissä korkeintaan 3,25%. Rotujärjestö toimii aktiivisesti rodun säilyttämiseksi metsästäjien käsissä. Tämän hetken tärkeimpänä tavoitteena maan rotujärjestö pitää rodun harrastajien aktivoimista käyttökokeisiin ja näyttelyihin. Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan hyväksytysti suoritettu käyttökoe ja vähintään 2. palkinto näyttelystä. Käyttökokeita on Tanskassa useanlaisia. Vaativa monipuolisuuskäyttökoe (Fullbroeksprov) muistuttaa Saksan VGP-koetta. Fullbroeksproev-tulos vaaditaan käyttövalion arvoon. Tanskan kenttäkokeissa

tuloksen saamiseen vaaditaan hyväksytyt vesikoe. Kenttäkokeessa koirat hakevat aina parihaussa, tosin niin, että koiria saa ohjata hakemaan omaa aluetta. Jäniksen ajaminen kenttäkokeessa on paha virhe, josta koiran suoritus hylätään. Kenttäkokeessa riistatyössä täytyy olla aina eteneminen. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan 2 x AVO1, tosin AVO1-palkinnon voi saada yhdellä hyvällä riistatyöllä. Lisäksi Tanskassa järjestetään monipuolisia noutokokeita, jotka muistuttavat noutajien kokeita. (Hansen, B. 2000; Nieminen, K. 2005).

Ruotsi

Ruotsiin ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisijat tuotiin vuonna 1976. Alkuvuosina koiria tuotiin sekä silloisen Länsi- että Itä-Saksan alueelta. Tämän jälkeen tuonteja on ollut vähän, paitsi naapurimaasta Norjasta. Tämä on johtanut jalostuspohjan kaventumiseen. Viime vuosina on käytetty jonkin verran tanskalaisia koiria jalostuksessa. Vuosina 1994-2004 pentuja on rekisteröity seuraavasti:

Vuosi:	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rek.. kpl:	30	35	24	12	28	2	25	19	17	15	12

Kysyntä on ollut suurempaa kuin pentujen tarjonta. Ruotsissa kanta on ollut varsin terve, mutta muutamana viime vuonna lonkkavikaisten osuus kuvatuista on ollut merkittävästi suurempi kuin aikaisemmin. (Taulukko 9).

Taulukko 9. Lonkkakuvaustulokset Ruotsin pitkäkarvaisen saksanseisijan kannasta 1992-2003.
(Hansson, K., 2004; Hansson, K., 2005).

Vuosi	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Rek. kpl	40	18	29	33	23	11	27	2	25	17	16	12
Kuvatut kpl	23	16	19	12	15	4	9	0	13	6	5	7
Kuvatut %	57,5	88,9	65,2	36,4	65,2	36,4	33,3	0	52,0	35,3	31,2	58,3
HD kpl	3	2	4	1	2	0	2	0	4	2	0	2
HD %	13	12,5	21,1	8,3	13,3	0	22,2	-	30,8	33,3	0	28,6

Vain pieni osa koirakannasta käy käyttökokeissa ja näyttelyissä. Ruotsin käyttökokeissa koirat kokeillaan kaikissa luokissa (NUO, AVO ja VOI) kenttätyössä, vesityössä, laahausjälkityössä sekä noudossa. Vesityö on samankaltainen kuin Suomessa. Jälkityö on nuorten luokassa noin 100 m pitkä ja tehdään linnulla tai jäniksellä, kuten avoimessa luokassakin. Nuorten luokassa koiraa saa viedä hihnassa koko matkan. Avoimessa ja voittajaluokassa matka on noin 200 m ja koiran on oltava kytkemätön. Voittajaluokassa jälkityö vedetään metsästettävällä petoeläimellä tai muulla nisäkäsriistalla. Kenttätyössä koirat kokeillaan aina parihaussa, paitsi jos huonot näkyvyysolosuhteet estävät tämän. Parihaussa koiran on säestettävä paritoveriaan tämän ottaessa seisonnan. Koirille annetaan pisteet joka osasuorituksesta sekä lisäksi erilliset ominaisuuspisteet. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan kaksi AVO 1-palkintoa. (Ruotsin Saksanseisojakerho r.y., 2001). Viime vuosina Ruotsissa on kehitetty ja kokeiltu Tanskan mallin mukaista monipuolisuuskäyttökoetta (fullbruksprov) seisojille. (Svensk Vorsteh, 2003-2004).

Ruotsissa on asetettu pitkäkarvaiselle saksanseisojalle samat jalostustavoitteet käyttöominaisuuksien suhteen kuin lyhyt- ja karkeakarvaiselle saksanseisojalle - myös

hakuvauhdin suhteen. Ominaisuuspisteissä tämä vastaa arvoa 4. Rodun viiden vuoden keskiarvot ominaisuuspisteissä ovat (Hansson, K. 2005):

Vauhti	Laajuus	Kuviointi	Ohjattavuus	Veteenmenohalukkuus
3,26	3,10	2,59	3,27	3,59

Käyttökokeissa käy vuosittain vain muutama pitkäkarvainen. Esimerkiksi vuonna 2003 kokeissa käyneitä koiria oli 8, joista 4 palkittiin (yksi näistä norjalainen koira). Palkitsemisprosentti oli pellolla ja tunturissa 60%. Vuonna 2004 oli 15 koekäyntiä, joista 6 pellolla/tunturissa. Palkitsemisprosentti näissä kuudessa koekäynnissä oli 33%. Kokeissa käyneistä 4 koirasta ainoastaan yksi palkittiin. Yksi pitkäkarvainen saksanseisoja on saavuttanut Ruotsissa käyttövalion arvon ja yksi on palkittu 2xVOI1-palkinnolla. (Hansson, K., 2004 ja Hansson, K., 2005).

Norja

Norjaan ensimmäiset pitkäkarvaiset saksanseisojat tuotiin 1980-luvun alussa Ruotsista. Norjan pitkäkarvakanta pohjautuu pitkälti ruotsalaisiin koiriin. Myöhemmin jalostuspohjaa on laajennettu saksalaisilla uroksilla pakastesperman välityksellä sekä tanskalaisten ja hollantilaisten koirien jalostuskäytön avulla. Hollannista ja Tanskasta on haettu viime vuosina erityisesti kenttäkilpailukoirien verta. Vuonna 2004 hankittiin pakastespermaa Englannista kahdelta hollantilaisten kenttäkilpailukoirien jälkeläiseltä, jota on tarkoitus käyttää yhteensä 6-8 nartulle Norjassa. Pentueita syntyy noin 3-6/vuosi. Vuosina 1994- 2004 pentuja on rekisteröity seuraavasti (Ulvestad, M., 2004 ja Ulvestad, M., 2005):

Vuosi:	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rek. kpl:	10	10	13	38	19	22	44	30	34	41	23

Lonkkaniveldysplasian suhteen tilanne on tällä hetkellä Norjassa parempi kuin Ruotsissa (Taulukko 10).

Taulukko 10. Lonkkakuvaustulokset Norjan pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta 1994-2004. (Ulvestad, M., 2005).

Vuosi	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rek. kpl	10	10	13	38	19	22	44	30	34	41	23
Kuv. kpl	4	7	9	23	8	6	19	18	10	15	21
Kuv. %	40	70	70	60	42	27	43	60	33	37	91
HD kpl	0	0	3	1	2	0	3	2	2	3	1
HD %	0	0	33	4	25	0	16	11	20	20	5

Vuosien 1995-2004 keskiarvo: kuvattuja 49,6%, lonkkavikaisten osuus keskimäärin 12,5%

Norjan käyttökokeet jaetaan metsä- kenttä- ja tunturikokeisiin sekä yhdistelmäkokeisiin, joissa vaaditaan vesi- ja jälkityö. Kombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö on suoritettu erillisenä, fullkombineert-kokeessa vesi- ja jälkityö suoritetaan samassa yhteydessä kuin muu koe (kenttä-, tunturi- tai metsäosuus). Hyväksytyä vesikoetta ei siis vaadita koepalkintoon kenttä- ja tunturikokeissa eikä aina metsäkokeissakaan. Kenttä- ja tunturikokeissa käytetään aina parihakua, jossa kaksi koiraa hakee samaa aluetta ja kilpailee keskenään. Koiria kuitenkin kokeillaan useampi erä siitä riippumatta, voittavatko ne linnut vai ei, jolleivät ne tee poissulkevaa virhettä. Metsäkokeessa koirat hakevat yksittäin. Metsäkokeesta saatu

AVO1 tiedotetulla riistatyöllä oikeuttaa kunniapalkintoon, Aerespremie. Käyttövalion arvon koira voi saavuttaa keräämällä 25 valionarvopistettä (championatpoeng) kokeista (käytännössä edellyttää menestymistä useissa kokeissa) ja lisäksi CACIT/vara CACIT-palkinnon voittajaluokassa (tunturi- tai kenttäkokeet) tai Aerespremie-palkinnon metsäkokeesta. Lisäksi käyttövalion arvon voi saavuttaa saamalla AVO1-palkinnon fullkombineert-kokeesta (kolme nouto-osiota sekä kenttä-, metsä- tai tunturikoe- osio). Saksanseisijat osallistuvat Norjassa samoihin kokeisiin settereiden ja pointtereiden kanssa. (Korhonen, Ilkka. 2005; www.vorsteh.no)

Käyttökokeissa käy vain pieni osa koirakannasta. Suunta on kuitenkin paranemaan päin. Vuonna 2001 kävi kokeissa ainoastaan 10 koiraa, joista 6 saavutti koepalkinnon. Vuonna 2002 saavutti kokeissa käyneestä 8 koirasta 4 koepalkinnon. Vuonna 2003 osallistui peräti 21 koiraa kokeisiin, näistä tosin ainoastaan 4 saavutti koepalkinnon. Vuonna 2004 tilanne oli varsin samankaltainen: 20 osallistunutta, 4 palkittua koiraa. Norjassa on aiemmin korostettu pk-saksanseisojan yhteistyöhalukkuutta ja monipuolisuutta metsästystaipumuksissa. Vesi- ja jälkityössä rodun keskiarvo on ollut Norjassa selvästi muiden rotujen keskiarvoa korkeampi. Tilanne on 1990-luvun lopulta tähän päivään muuttunut: avotunturikokeissa pitkäkarvaisten koestartit ovat selvästi lisääntyneet ja vastaavasti metsä- ja kenttäkokeissa vähentyneet. Samalla koestarttien määrä on selvästi kasvanut. Nykyisissä jalostustavoitteissa korostetaan erityisesti itsenäisyyttä (tavoitepisteet 6) ja haun vauhdikkuutta. Koirien hakutyöliä kehoitetaan kouluttamaan erityisesti kokeita silmällä pitäen. Ominaisuuspisteiden keskiarvot olivat vuonna 2004 seuraavanlaiset (Ulvestad, M. 2005):

	Jaktlyst Mets.halu	Fart Vauhti	Selvst. Itsen.	Soksbredde Hakulaajuus	Rev. Kuvio	Samarb. Yht.työ
Nartut (28 koestarttia)	3,2	3,2	4,5	2,8	2,9	3,8
Urokset (18 koestarttia)	3,5	3,7	4,7	3,2	3,5	3,9

Yhden vuoden tilastossa yksittäisen koiran vaikutus näkyy korostuneesti (esim. itsenäisyyspisteet). Jalostuskoirilta vaaditaan vähintään 3 metsästyshalusta rotujärjestön jalostuskoiralistalle pääsemiseksi. Jotta jalostusyhdistelmä saa jalostustoimikunnan suosituksen, on vähintään toisen vanhemmista oltava koepalkittu. Toiseltakin vanhemmalta vaaditaan vähintään 3 koekäyntiä, joissa metsästyshalusta vähintään 3, vaikka koepalkintoa ei olisi tullutkaan.

Norjalaiset ja ruotsalaiset tekevät paljon yhteistyötä keskenään, rajan yli tapahtuu myös vuosittain jalostusmateriaalin vaihtoa. (Fuglehunden, 2000-2003; Ulvestad, Mette.2004 ja 2005).

USA

USA:ssa pitkäkarvaisia saksanseisojia on noin 100 kpl. Rotu on maassa varsin nuori ja kaikki koirat ovat Keski-Euroopasta tuotujen (pääosin saksalaisten) koirien 1. tai 2. polven jälkeläisiä. Rodun harrastajat pyrkivät säilyttämään rodun alkuperäisen kaltaisena, korostaen rodun monipuolisia metsästysominaisuuksia sekä tarkkuutta ja rauhallisuutta riistatilanteissa. USA:ssa pk-saksanseisoja on täysin metsästäjien käsissä. Jalostuskoirilta vaaditaan koetulos saksalaisen mallin mukaisista käyttökokeista. Kaikille kanakoirille yhteisiä kenttäkokeita ja -kilpailuja ei hyväksytä jalostuskäytön perusteeksi. Kanta on varsin terve ja lonkkaniveldysplasiaa esiintyy noin 10%:lla kuvatuista koirista. Jalostuksellisesti USA:n kanta on Suomea ajatellen vähemmän kiinnostava jo etäisyyden vuoksi. (Peterson, D. 2000; Peterson, D. 1998).

Englanti, Ranska, Belgia, Italia, Espanja

Näissä maissa pitkäkarvaisen saksanseisojan kanta on pieni, Englannissa myös hyvin nuori. Ranskassa, Belgiassa, Italiassa ja Espanjassa harrastetaan pitkäkarvaisilla saksanseisojilla kenttäkilpailuja, joita ei yksipuolisuutensa (yksi riistalaji, muihin reagoiminen virhe, ainoastaan haku ja seisonta kokeillaan) ja vauhdin sekä hakutyylin korostamisen takia voida pitää rotutyypillisinä kokeina. Toisaalta Pohjois-Italia on lähellä Etelä-Saksaa olosuhteiden ja metsästyksen puolesta.

4.2. KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1. Nykyinen käyttötarkoitus

Pitkäkarvainen saksanseisoja on monipuolinen metsästyskoira. Rodun kotimaassa pitkäkarvaista käytetään kanalintujahdissa seisovana lintukoirona, vesilintujahdissa noutajana ja ylösajavana koirana, pienpetokoirana (mäyrä, kettu, supikoira, ym.), jänisjahdissa seisovana ja ylösajavana koirana, haavoittuneen riistan jäljityksessä joko kytkettynä tai ns. 'kaadon ilmoittavana' koirana sekä villisikajahdissa riistan pysäyttävänä koirana.

Pitkäkarvainen saksanseisoja on Saksassa puhtaasti metsästyskoira. Sikäläinen rotujärjestö pyrkii aktiivisesti ehkäisemään rodun jalostustoiminnan ylenmääräisen paisumisen ja rodun leviämisen ei-metsästäjien keskuuteen.

Suomessa pitkäkarvaista saksanseisoojaa käytetään pääasiassa seisovana lintukoirona kanalintumetsästyksessä, noutavana koirana vesilintumetsästyksessä ja kyyhkysjahdissa, sekä jonkin verran jänisjahdissa. Kokeneita, kanalintujahdissa jo olleita koiria voidaan käyttää vesilintu- ja jänisjahdissa seisovina ja ylösajavina koirina. Rusakkojahti peltosaarekkeista onnistuu erinomaisesti passiketjua hyödyntäen. Petoeläinkovuutta pidetään Suomessakin arvostettavana ominaisuutena. Haavakkohirvien ja peurojen jäljityksessä pitkäkarvaista saksanseisoojaa on myös käytetty menestyksellisesti.

Pitkäkarvainen saksanseisoja hakee reippaasti ja ennen kaikkea perusteellisesti, etusijalla ei ole juoksuvoima vaan haun tuloksellisuus ja varmuus. Pitkäkarvainen saksanseisoja soveltuu järkipäisen ja järjestelmällisen hakunsa ansiosta erinomaisesti myös peitteiseen maastoon, missä sen haun erityisominaisuudet korostuvat ja tulevat hyvin ja tuloksettaasti esille. Haun tulee kuitenkin riittää laajuudeltaan ja vauhdiltaan myös tulokselliseen riekkajahtiin tunturimaastossa sekä peltopyy- ja fasaanijahtiin avoimissa peltomaastoissa. Pitkäkarvainen saksanseisoja on vankka koira, johon tuuli ja sää eivät helposti vaikuta. Karvapeite suojaa pitkäkarvaista hyvin kylmyyttä ja kosteutta vastaan. Se menee iloisesti myös jäätävän kylmään veteen, koska sen karvapeite suojaa ihon kastumiselta.

4.2.2. Käyttökokeet Suomessa

4.2.2.1. Kanakoirien erikoiskokeet (KAER)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on kanakoirien jalostusta varten saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista ja edistää koirien metsästyskäyttöä.

Kokeissa kokeillaan koirien haku riistan löytämiseksi ja riistatyö maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Huomiota kiinnitetään myös koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

- nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole täyttänyt 22 kuukautta eikä ole kilpaillut muissa luokissa
- avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan
- voittajaluokkaan osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa, koiran on saatava hyväksyty arvosana hausta ja riistatyöstä.

Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläintyöskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**:

juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan:

seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan:

noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus, käyttäytyminen riistan pudotessa

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota:

seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaika huomioidaan, ilmentäminen ja yhteydenpito palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliin jätöt ja karkotukset.

Merkitään myös ylös onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokanalintuja/metsäkanalintuja.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista. Esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarka.

Koirien koetulokset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten. (Heikkinen, P. ja Naumanen R., 2005)

4.2.2.2. Pitkäkarvaisten saksanseisojien osallistuminen KAER-kokeisiin

KAER-kokeisiin osallistuu edelleen turhan pieni osuus koko pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannasta. Suunta on kuitenkin ollut oikea viime vuosina (Taulukko 11).

Yhteensä KAER-koetulos oli vuoden 2004 loppuun mennessä 22 pitkäkarvaisella saksanseisojalla, mikä edustaa 16 prosenttia rekisteröinneistä (1991-2004). Kokeissa palkitut ovat saavuttaneet hyviä tuloksia. Neljä koiraa on palkittu VOI-luokassa, kaksi näistä VOI 1-palkinnolla. Voittajaluokkaan oli vuoden 2004 loppuun mennessä noussut 5 pitkäkarvaista saksanseisojaa. Näiden viiden lisäksi avoimessa luokassa oli palkittu 9 koiraa, joista 6 oli saavuttanut AVO2-palkinnon. Nuorten luokan 1. palkinnon oli saavuttanut 6 koiraa. Lisäksi nuorten luokassa oli palkittu 2. ja 3. palkinnolla 5 koiraa.

Taulukko 11. KAER-kokeet, pitkäkarvaisen saksanseisojan palkitsemisprosentti NUO-, AVO-, ja VOI-luokassa 1992-2004

Vuosi	kokeissa käynnit kpl	NUO kpl	NUO palk %	AVO kpl	AVO palk %	VOI kpl	VOI palk %
1993	2			2	0%		
1994	7	1	0%	6	50%		
1995	4	2	0%	2	0%		
1996	18	14	29%	4	75%		
1997	24	8	0%	16	56%		
1998	23			18	44%	5	20%
1999	22	7	29%	14	43%	1	100%
2000	32	8	0%	14	50%	10	50%
2001	18			15	53%	3	0%
2002	37	14	21%	20	40%	3	67%
2003	29	6	17%	22	41%	1	0%
2004	32	14	50%	13	38%	5	60%

Ominaisuusarvioiden keskiarvot ovat Saksanseisojakerhon tietokannassa seuraavat (tilanne 18.2.2005):

koko rotu/vauhti **2.8** / maaston peittävyys **2.8** / yhteistyö **3.2** / metsästyshalu **3.8**/seisontakynnys **3.4**/eteneminen **3.9**

Maksimipisteet ovat 5 kaikista em. kohdista. Verrattuna lyhyt- ja karkeakarvaiseen saksanseisojaan on pitkäkarvaisen hakuvauhti arvioitu alhaisemmaksi (lkss ja kkss 3,5), yhteistyö suuremmaksi, eteneminen paremmaksi kuin lyhytkarvaisella (3,6) ja yhtä hyväksi kuin karkeakarvaisella (3,9). Pitkäkarvaisen saksanseisojan hakuvauhdin tulee olla riittävä ja laajuuden hyvä, mutta kiitolaukkahaku on katsottava ei-rotutyypilliseksi. Ominaisuusarvio 3 hakuvauhdille lienee pitkäkarvaiselle ihanteellinen. Samalla haun tulee olla tarkkaa, ehdottomasti riistalle pyrkivää ja myös tuloksekasta. (Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 2000-2005; Merx, H. ja A., 1997).

Vaikka kokeisiin osallistuneiden osuus on vieläkin liian pieni, on rotu kuitenkin vakaasti metsästäjien käsissä Suomessa (tiedot Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä vuosilta 1998-2005).

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osa metsästäjistä käy koiriensa kanssa KAER-kokeissa.

4.2.2.2. Metsästysjälkikokeet (MEJÄ)

Metsästysjälkikokeet olisivat pitkäkarvaiselle saksanseisojalle taipumusten puolesta suositeltavia. Olisi hyvä, että pitkäkarvaisia saksanseisojia kokeiltaisiin Suomessakin monipuolisesti. MEJÄ-kokeet olisivat luonnollinen lisä koevalikoimaan, kunhan KAER-kokeissa vaadittavat asiat ovat ensin kunnossa ja koiralla on käytännössä metsästetty kanalintuja. Toistaiseksi pitkäkarvaiset saksanseisojat eivät ole osallistuneet MEJÄ-kokeisiin.

4.2.3. Käyttökokeet Saksassa

Saksassa seisojilla on monia erilaisia kokeita. Jalostukseen hyväksyminen perustuu koetuloksiin nuorten kevätaipumuskokeissa (VJP) ja nuorten koirien syysjalostuskokeissa (HZP). Näiden kokeiden hyväksytyllä suorittamisella pitkäkarvainen saksanseisoja saavuttaa jalostuskelpoisuuden, edellyttäen että muut vaadittavat näytöt ovat olemassa (lonkat A-C, petoeläinkovuus- ja ajohaukkutodistus, ulkomuoto vähintään hyvä) (Deutsch-Langhaar-Verband, 1995). Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe (VGP) on myös merkittävä osoitus koiran jalostusarvosta ja moni jalostuskoira on suorittanut sen. Saksan Metsästyskäyttökoiraliiton ylläpitämään kantakirjaan (DGStB) pääsee VGP-kokeen hyväksytyllä tuloksella. Arkipäivän metsästyskäyttöä varten tarvitaan viranomaisten määrittelemä metsästyskäyttökelpoisuuskoee (Brauchbarkeitsprüfung), joka on oltava hyväksytysti suoritettuna ainakin yhdellä metsästysseurueen koiralla. VGP-kokeen hyväksytyt suorittaminen korvaa tämän kokeen. (Markmann, H.-J., 1997).

Kokeiden lisäksi seisojat voivat osoittaa monipuoliset taipumuksensa keräämällä suoritusmerkintöjä, kuten esim. petoeläinkovuustesti (Härtenachweiss (/)), 20 tai 40 tunnin verijälkikoe (Schweissprüfung), ajohaukkutodistus (Lautnachweiss (\)), haavakon noutotodistus (Verlorenbringen (Vbr)), oma-aloitteinen talteenottokoe (Bringtreueprüfung (Btr)), villisian käsittelykoe (Leistungszeichen S, Schwarzwild), käsimerkillä pysäytystesti (Armbruster Haltabzeichnen, AH), aito verijälkikoe (Schweiss Natur). Lisäksi on vapaaehtoinen erillinen kaadon ilmoitus tai kaadon haukku-osasuoritus (Totverweisen/ Totverbellen) VGP:ssä, josta saa ylimääräisiä pisteitä. (Markmann, H.-J., 1997.). Näistä

petoeläinkovuustesti ja ajohaukkutodistus vaaditaan pitkäkarvaiselta saksanseisojalta jalostusrekisteriä varten (Deutsch-Langhaar-Verband, 1995.). (Markmann, H.-J., 1997).

4.2.3.1. VJP

VJP eli Verbandsjugendprüfung, nuorten koirien kevättaipumusko. Kaikille seisojaroduille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet koirat ja sitä edellisenä vuonna lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet (1.10.-31.12.). Kokeet järjestetään helmi-toukokuussa. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaipumukset. Erikseen kirjataan pisteet osasuorituksista: jäniksen jälki, nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus. Joka osasuorituksesta annetaan arvosana. Pisteitä arvosanoista voi saada seuraavasti:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
hyvä	6-8 pistettä
riittävä	3-5 pistettä
puutteellinen	1-2 pistettä
riittämätön/ei kokeiltu	0 pistettä

Arvosanan "erinomainen" voi saada ainoastaan erinomaisesti suoritetusta työstä erityisen vaikeissa olosuhteissa. Se voidaan antaa vain jälkityöstä ja nenän käytöstä VJP-kokeessa, HZP-kokeessa lisäksi sorsan karkottavasta jäljityksestä peitteisessä vedessä. VJP-kokeen osasuoritusten kertoimet ovat seuraavat:

jälki	2
nenän käyttö	2
haku	1
seisonta	1
ohjattavuus	1

Lisäksi VJP-kokeessa täytyy todeta koiran ajotaipumus: näköhaukku, jälkihaukku, ei todettavissa, ajaa hiljaa tai hakulöysä (waidlaut). Koiran käyttäytyminen ja mahdolliset ruumiilliset puutteet (silmäluomet, purenta, hammaspuutokset, liukahampaat, kivesvika, ontumat) kirjataan. Paukkukestävyys todetaan ampumalla kaksi kertaa ilmaan koiran ollessa haussa. (Saksan Metsästyskäyttökoirayhdistys r.y., 2001; Markmann, H.-J., 1997.)

4.2.3.2. HZP

HZP eli Herbstzuchtprüfung on nuorten koirien syysjalostuskoe. Kaikille seisojille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet ja sitä edellisen vuoden lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet koirat (1.10.-31.12.). Kokeita järjestetään elokuun lopulta syyskuun loppuun. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Pitkäkarvaisten saksanseisojien ikäluokan jalostuskelpoiset koirat (koetulokset, lonkat A-C, petoeläinkovuustesti, ajohaukkutodistus, ulkomuoto vähint. hyvä) saavat lisäksi osallistua erityiseen Schorlemer-HZP-kokeeseen, jossa koirat sijoitetaan paremmuusjärjestykseen käyttökokeen tulosten mukaisesti. Koe on saanut nimensä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmän kokoajan vapaaherra von Schorlemerin mukaan.

HZP-kokeessa vaaditaan koiralta jo korkeampaa koulutuksellista tasoa. Kokeessa kirjataan erikseen pisteet osasuorituksista, jotka jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Taipumusosiot: nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus, työskentelyilo, sorsan (paperinkalvosimen avulla väliaikaisesti lentokyvyttömäksi tehdyn sorsan) jäljitys peitteisessä vedessä (Stöbern hinter der Ente), piilotetun sorsan nouto vedestä. Koulutusosiot: laahausjälki kaniinilla ja linnulla, noudon kantamistapa: sorsa, fasaani, kaniini (Art des Bringens - keskiarvopisteet), tottelevaisuus. Kustakin osasuorituksesta annetaan arvosana ja arvosanapisteeet kuten VJP:ssä. Kokonaispisteitä laskettaessa osasuorituksilla on seuraavat kertoimet:

Rusakon jälki	3
Nenän käyttö	3
Haku	2
Seisonta	2
Ohjattavuus	2
Työskentelyilo	1
Vesityö	
a) piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	1
b) sorsan karkottava jäljitys peitteisessä vedessä	3
Nouto	
a) riistatyö linnulle sisältäen noudon	1
b) piilotetun linnun nouto	1
c) linnun laahausjälki ja nouto	1
Turkiseläinjälki (rusakko/kani)	1
Noudon kantamistapa	
a) jänis	1
b) sorsa	1
c) kanalintu	1
Tottelevaisuus	1

Lisäksi HZP-kokeen yhteydessä arvioidaan koiran ajotaipumus ja todetaan mahdolliset ruumiilliset puutteet sekä paukkukestävyys, kuten VJP-kokeen yhteydessäkin. HZP-kokeen yhteydessä kokeillaan lisäksi paukkukestävyys ja veteenmenohalukkuus ennen varsinaisen vesikokeen suorittamista. Sorsa heitetään veteen ja koiran uidessa sitä kohti ammutaan sorsan eteen veteen haulikolla. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 2001.; Markmann, H.-J., 1997)

4.2.3.3. VGP

VGP eli Verbandsgebrauchsprüfung, Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe, kaikille seisojille yhteinen. HZP-kokeen suorittaneille koirille. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Ensikertalaisen koiran ohjaajan on pakko osallistua vähintään kerran VGP-kokeeseen katsojana ennen kuin itse saa ohjata koira ko. kokeessa.

VGP koe järjestetään aina vähintään kaksipäiväisenä, ainoastaan syksyllä. Arvostelusta vastaa aina tuomariryhmä, johon kuuluu vähintään kolme käyttökoetuomaria. Toisin kuin nuorten luokan kokeissa, VGP -kokeen läpäissyt koira palkitaan 1., 2. tai 3. palkinnolla. Koe jaetaan osasuorituksiin: metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus. 1. palkinnolla palkittu koira on saanut osasuorituksista keskimäärin erittäin hyvän arvosanan, 2. palkinnon saanut

koira keskimäärin hyvän arvosanan ja 3. palkinnon saanut koira suoriutuu myös metsästyksestä menestyksekkäästi.

Koira saa jokaisesta suorituksestaan arvioinnin ja sitä vastaavat pisteet seuraavasti:

erinomainen	4h pistettä
erittäin hyvä	4 p
hyvä	3 p
riittävä	2 p
puutteellinen	1 p
riittämätön	0 p

Arvosana "erinomainen" annetaan vain, jos koira on suorittanut todella erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvosanaa "erinomainen" ei anneta jälkityö-, nouto- ja tottelevaisuusosuorituksista.

Alla on lueteltu osasuoritusten erilliset suoritusosiot, joista siis jokaisesta annetaan arvosana sekä kertoimet, joiden avulla kokonaispisteet lasketaan. Mitä vaativampi suoritus, sitä suurempi kerroin.

Metsätyö: kerroin:

Verijälkityö hihnassa	
- yli yön jälki	8
- päiväjälki	5
- ilmoitus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä haukkumalla (lisä)	4
- tiedotus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä (lisä)	3
Ketun nouto esteiden yli	3
Ketun laahausjälki	5
Ketun nouto jäljeltä	2
Rusakon tai kanin laahausjälki	4
Rusakon tai kanin nouto jäljeltä	2
Karkottava haku (läpipääsemätön pöheikkö, ylösajaminen)	4
Tiheikköhaku (tarkka tiheän al. haku, mahd. seisonta ja riistatyö)	3

Vesityö: kerroin:

Hakunouto ilman sorsaa peitteisessä alueessa	3
Paukkukestävyys (todetaan, ei saa pisteitä, vrt. HZP)	
Piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	3
Karkottava jälkityö sorsalla peitteisessä vedessä	3
Sorsan nouto	2

Peltotyö: kerroin:

Nenän käyttö	6
Haku	4
Seisonta	4
Haukkuen ajotaipumus (jälkihaukku, näköhaukku...)	3
Linnun hakunouto	
a1. Lintutyö	4
2. tai turkiseläinjälki	3
b1. Ammutun linnun nouto, koira ei nähnyt pudotusta	3
2. tai piilotetun linnun hakunouto	3

Linnun nouto	2
<u>Tottelevaisuus:</u>	<u>kerroin:</u>
Käyttäytyminen yleensä - tottelevaisuus	3
Käyttäytyminen passipaikalla	2
Seuraaminen kytkettynä	1
Seuraaminen vapaana	2
Paikallamakuu (metsästyksellinen, ohjaaja ampuu 2 kertaa ilmaan piilosta)	2
Käyttäytyminen linnun nähdessä (pysähdyttävä käskyttä)	2
Käyttäytyminen rusakon tai kanin nähdessä (toteltava pysäytyskäskyä)	3
Käyttäytyminen ammuttaessa	2

Koiran on saavutettava kaikissa neljässä osasuoritusryhmässä (metsä, vesi, pelto, tottelevaisuus) tietyt vähimmäispistemäärät joka palkintosijaa kohti. Lähes kaikissa suorituksissa koira saa käskeä vain kerran tai ei ollenkaan. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 1996; Markmann, H.-J., 1997).

4.2.3.4. Pitkäkarvaisen saksanseisojan koekäynnit Saksassa

Pitkäkarvaiset saksanseisojat käyvät varsinkin nuorten luokan kokeissa ahkerasti, kokeissa käyneiden rodun edustajien osuus koko rodun kannasta on ollut Saksassa seisojien kokeissa käyvistä roduista korkein. Tulostaso on myös ollut varsin korkea (Taulukko 12 ja 13).

Taulukko 12. Pitkäkarvaiset saksanseisojat VJP-kokeissa 1995-2004. (Seis. = seisonta, Ohjat. = ohjattavuus). (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1995-2004)

Rekisteröinnit edell. vuonna	VJP vuosi	Kokeissa käyneet %	palkitut %	Pistekeskisarvot							
				Jälki	Nenä	Haku	Seis.	Ohjat.	Yht.		
693	1995	530=76,5%	514=97,0%								
570	1996	405=71,1%	393=97,0%								
623	1997	439=70,5%	422=96,1%								
517	1998	441=73,0%	433=98,1%	9,0	9,9	9,1	9,2	9,5	65,68		
604	1999	447=70,6%	435=97,3%	9,2	9,9	9,2	9,3	9,5	66,69		
633	2000	476=78,5%	463=97,3%	9,1	9,9	9,2	9,3	9,5	66,09		
606	2001	494=75,8%	484=98,1%	9,0	9,9	9,2	9,4	9,4	66,52		
652	2002	493=70,3%	487=99,1%	8,9	9,9	9,3	9,1	9,5	66,19		
701	2003	480=78,4%	465=97,1%								
612	2004	491= 80,2%	483=98,4%	9,2	10,0	9,2	9,5	9,5	66,7		

Taulukko 13. Pitkäkarvaiset saksanseisojat HZP-kokeissa 1995-2004: kokeissa käyneet, palkitut, pistekeskisarvot. Seis.=seisonta, Ohj.=ohjattavuus, Työi.=työskentelyinto, Sj=sorsan karkottava jälki peitteisessä vedessä, PiilN.=piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä. (Zuchtbuch Deutsch Langhaar 1995-2004)

Vuosi	Kokeissa käyneet	Palkitut %	Pistekeskisarvot							
			Nenä	Haku	Seis.	Ohj.	Työi.	Sj	PiilN	Yht.
1995	371	321=86,5%								
1996	343	296=86,3%								
1997	355	308=87,1%								
1998	389	336=86,1%	10,1	9,5	9,8	9,7	9,8	9,6	8,7	170,82
1999	373	324=87,1%	10,1	9,4	9,8	9,8	9,8	9,8	9,3	173,4
2000	392	349=89,0%	10,1	9,4	9,8	9,8	9,9	9,7	9,1	172,28

2001	439	369=84,1%	10,1	9,5	9,8	9,7	9,8	9,6	9,0	170,69
2002	410	352=86,1%	10,1	9,5	9,8	9,8	9,9	9,7	9,2	171,87
2003	433	377=87,1%	10,1	9,5	9,8	9,8	9,8	9,9	9,3	170,79
2004	376	342=91,0%	10,0	9,5	9,8	9,7	9,8	9,7	9,0	173,3

VGP-kokeen suorittaneiden pitkäkarvaisten saksanseisojien määrä on ollut kasvussa viime vuosina (Taulukko 14). Yhä useampi jalostukseen käytetyistä koirista on nuorten kevät- ja syyskokeen ohella suorittanut myös VGP-kokeen. Esimerkiksi vuonna 2002 oli 53%:ssa toteutuneista yhdistelmistä molemmilla vanhemmilla VGP-tulos, 39%:lla yhdistelmistä toisella vanhemmalla VGP-tulos ja ainoastaan 9% :lla kummallakaan pentueen vanhemmista ei ollut VGP-tulosta (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nr. 173, 2003).

HN- eli petoeläinkovuus-suoritusmerkinnän suorittaneiden suuri määrä selittyy merkinnän pakollisuudella jalostuskoirilla. Myös LN- eli ajohaukkutodistus on jalostuskoirille pakollinen, mutta suurin osa suorittaa sen käyttökokeiden yhteydessä. Muut suoritusmerkinnät ovat vapaaehtoisia, joskin korkealle arvostettuja. (Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

Taulukko 14. Pitkäkarvaisten saksanseisojien VGP-kokeessa ja verijälkikokeessa (20 tai 40 tunnin jälki) palkitut sekä muut suoritusmerkinnät 1994-2004. VSwP = verijälkikoe, Vbr = haavakon noutokoe, Btr = oma-aloitteinen talteenottokoe, LN = ajohaukkutodistus (kokeiden ukopuolella suoritettu), HN = petoeläinkovuustesti, AH = käsimerkkipysäytys. (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994-2004; Merx H. ja A., 1997)

Vuosi	VGP	VSwP	Vbr	Btr	LN	HN	AH
1994	113	23	13	48	21	101	12
1995	117	22	8	42	21	113	7
1996	109	28	6	54	26	149	15
1997							
1998	108	44	14	63	41	133	18
1999	146	37	10	45	45	126	26
2000	119	18	12	55	68	131	13
2001	135	38	12	69	73	157	22
2002	135	43	15	63	55	150	17
2003	132	55	14	45	39	137	16
2004	132	46	15	68	142	156	24

4.3. LUONNE

4.3.1. Rotumääritelmän ja rodun emämaan rotujärjestön tavoitteet

Pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä, hyväntahtoinen ja helppo ohjata. (Pitkäkarvainen saksanseisoja, rotumääritelmä.)

Rodun kotimaassa kaikenlainen arkuus: ihmisiä, ympäristöä, ukkosta yms. kohtaan on jalostuksesta poissulkeva virhe. Myös yleinen levottomuus, ylikiihkeys ja hermostuneisuus ovat jalostuksesta poissulkevia virheitä. Aiheeton aggressiivisuus, joko pelkoon tai puolustusviettiin liittyvä on jalostuksesta poissulkeva virhe. Kaikki paukkupelon asteet ovat jalostuksesta poissulkevia virheitä. (Deutsch-Langhaar-Verband, 1995.)

Ihanteellisen pitkäkarvaisen saksanseisojan tulee olla ihmisiä kohtaan lauhkea kuin lammas, ystävällinen ja avoin. Koiralla ei saa ilmetä voimakasta puolustusviettiä esim. ihmisiä tai autoa kohtaan. Riistatilanteissa, myös pienpetojen kanssa koiran tulee olla peloton ja varma, mutta tilanteen mentyä ohi rauhallinen. Peräkkäisissä riistatilanteissa koiran tulee pysyä rauhallisena. (Merx, H., Merx, A. 1997.; Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch-Langhaar.1995.)

4.3.2. Luonteen testaaminen Suomessa

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkevia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä.

Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia. (Rouhiainen, Jukka. 2005)

Saksanseisojakerhon hallitus on vuonna 2004 perustanut työryhmän pohtimaan saksanseisojille sovelletun luonnetestin kehittämistä Suomeen. Työryhmän puheenjohtajana toimii Jukka Rouhiainen.

Luonnetestintöjä näyttelyissä

Kolmella pitkäkarvaisella saksanseisojalla on näyttelystä merkintä arkuudesta. Nämä koirat ovat läheistä sukua keskenään. Yhdellä pitkäkarvaisella saksanseisojalla on merkintä ärähtämisestä kivesten tarkastamisen yhteydessä. (Saksanseisojakerho r.y., tilastot 2004)

Luonnetestintöjä junkkarikaavakkeissa

Junkkari-tapahtuman ulkomuotokatselmuskaavakkeisiin ei ole merkitty huomautusta luonteesta yhdellekään pitkäkarvaiselle saksanseisojalle. (Saksanseisojakerho r.y., tilastot 2004)

Luonnetestintöjä kokeissa

KAER-kokeiden koekertomuksissa ei ole huomautettu yhdenkään pitkäkarvaisen saksanseisojan luonteesta. (Saksanseisojakerho r.y., tilastot 2004)

Suomen Kennelliiton virallinen luonnetesti

Ainoastaan kaksi pitkäkarvaista saksanseisoojaa on käynyt Palveluskoiraliiton järjestämässä luonnetestissä. Molemmat ovat suorittaneet testin hyväksytysti. (Saksanseisoojakerho r.y., tilastot 2004)

Tulevaisuuden tavoitteet

Pitkäkarvaisen saksanseisoojan luonne tulee varsin monipuolisesti testattua KAER-kokeissa. Lisäksi koirien suhtautuminen vieraisiin ihmisiin tulee hyvin esille näyttelyissä. Vielä tarkempi analyysi saadaan ulkomuotokatselmuksessa Junkkarin yhteydessä. Nämä kolme testausmuotoa antavat jo paljon hyödyllistä tietoa jalostusasioista kiinnostuneille (jalostusneuvonta, kasvattajat, urosten omistajat, pennunostajat). Tieto on lisäksi helposti luettavissa Saksanseisoojakerhon tietokannasta.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER-kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkarikatselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisoojat ovat KAER-kokeissa (tai vastaavissa rodunomaisissa käyttökokeissa muissa maissa, missä luonne myös huomioidaan) palkittuja sekä näyttelyssä palkittuja.

Mikäli koiran luonteessa on huomautettavaa joko arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi, eikä koira luonteeltaan siten vastaa rotumääritelmää, ei kyseistä koira tulisi missään tapauksessa käyttää jalostukseen. Myöskään jatkuva ylilevottomuus ja hermostuneisuus sekä metelöinti esim. toisten koirien läsnäollessa tai koetilanteessa on rotumääritelmän vastaista luonteen heikkoutta, jota ei jalostuskoirissa saisi ilmetä.

Suomen Kennelliiton virallisen luonnetestin hyödyntäminen edellyttää, että testissä saadut pisteet osataan tulkita oikein, sillä kokonaispistemäärästä ei pysty päättelemään mitään. Seisoojaroduille pitäisi osata esittää tavoiteltavat pisteet eri testikohdista. Saattaa olla, että muunlainen testi soveltuisi seisoojaroduille jopa paremmin. Mm. tätä asiaa pohtii Saksanseisoojakerhon luonnetestityöryhmä.

Saksanseisoojakerhon luonnetestityöryhmän toimintaa seurataan ja mahdolliseen käytännön toimintaan kannustetaan osallistumaan.

4.4. TERVEYS

4.4.1. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet: lonkkaniveldysplasia

Pitkäkarvaisen saksanseisoojan voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa (1.1.2001 alkaen) on määrätty, että rekisteröitävien pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä. Raja-arvo edellyttää, että kuvaustulos on tiedossa asutushetkellä.

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma (1.1.1995 alkaen) sisälsi ainoastaan lonkkakuvauspakon ilman raja-arvoa.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulleeseen PEVISA-ohjelmaan ei anottu muutoksia sairauksien osalta.

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmat:

Voimassa:

1.1.1995 - 31.12.2000 Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto ennen astutusta.

1.1.2001 – 31.12.2005 Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Anottu uusi:

1.1.2006 – 31.12.2010 Pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto raja-arvolla C, eli tätä raja-arvoa sairaampien koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä.
Yksittäisen koiran jälkeläisten kokonaismäärä ei saa ylittää 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Lonkkaniveldysplasian kuvaus ja taudin merkitys koiralle:

Lonkkanivelen kehityshäiriö (hip dysplasia eli HD) on polygeenisesti eli monigeenisesti periytyvä lonkkanivelten kehityshäiriö, jonka vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuaikaiset ympäristötekijät kuten ruokinta, liikunnan määrä ja kasvunopeus. Sitä esiintyy lähes kaikilla suurikokoisilla koiraroduilla. Lonkkaniveldysplasian kehittymisen tärkein vaihe on lonkkamaljakon muotoutuminen sen luutuessa koiran kasvuaikana.

Lonkkamaljakon epänormaali muoto ja lonkkanivelen löysyys nuorella iällä johtavat eriasteisiin muutoksiin lonkkanivelessä ja nivelrikon kehittymiseen vanhemmalla iällä. Lievimmässä tapauksessa nivelessä esiintyy vähäistä löysyyttä, lievää lonkkamaljakon mataluutta ja lievää epäsymmetrisyyttä. Nivel ei ole täysin yhdenmukainen: reisiluun pää ei istu täydellisesti lonkkamaljakon muodostamaan kuppiin. Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyy dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Lonkkaniveldysplasiaa ei voida leikkauksella parantaa. Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelissä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä kipuja ja ontumista.

Saksanseisojilla suositellaan ainoastaan lonkistaan terveiden koirien käyttöä jalostukseen, niin että kahta B-lonkkaistakaan ei yhdistettäisi. (Peltonen, M., 2004; Paatsama, S., 1991).

Rodun terveystilanne taudin suhteen:

Suomessa rodun terveystilanne oli PEVISA-ohjelman muutosta anottaessa lonkkaniveldysplasian osalta huomattavasti rodun kotimaata huonompi. Tämä johtui Suomeen tuotujen ensimmäisten koirien lonkkaniveldysplasian asteesta C ja D sekä siitä, että näitä koiria kaikesta huolimatta käytettiin jalostukseen. Tilastoista on nähtävissä selkeästi, että lonkkavika on periytynyt HD- vanhemmilta jälkeläisiin (Taulukko 16).

Lonkkaniveldysplasian seurauksena syntyvän nivelrikon on lisäksi todettu käytännössä rajoittavan selkeästi koiran metsästyskäyttöä. Lonkkakuvaustilastosta vuosilta 1993-2004

(Taulukko 15) on nähtävissä lonkkaniveldysplasian väheneminen rodussa. Tähän on vaikuttanut voimakkaasti se, että vuodesta 1998 lähtien Suomessa on teetetty pentuja ainoastaan tervelonkkaisilla vanhemmilla (Taulukko 2 s.3). Esiintymisprosentti vaihtelee kuitenkin vuosittain ja tutkimuksia tarvittaisiin enemmän tulokselliseen seurantaan.

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuivissa.

Taulukko 15. Pitkäkarvainen saksanseisoja, lonkkakuvaustilasto 1993 - 2004.

Vuosi	A	B	C	D	E	C-E%
1993				1		100
1994		1	1			50
1995	1			1		50
1996	2		2	1		60
1997	1	4	2	2		44
1998	-	-	-	-		
1999	4					0
2000	3	1	1			20
2001	2	3				0
2002	7	1	2			20
2003	4		1	1		33
2004	4					0
Vuodet	A	B	C	D	E	C-E%
1993-1998	4	5	5	5		53
1999-2004	24	5	4	1		15

Alla olevasta tilastosta (Taulukko 16) on nähtävissä, että muutamat, itse lonkistaan sairaat koirat ovat periyttäneet lonkkaniveldysplasiaa jälkeläisilleen. Tilaston lonkkaindeksi on laskettu yksinkertaisella kaavalla, joka huomioi ainoastaan jälkeläisiä tuottaneen koiran kuvattujen jälkeläisten lonkkakuvaustulokset. Mitä suurempi indeksiluku, sitä huonommat ovat kyseisen koiran jälkeläisten lonkat. Valitettavasti kuvattujen jälkeläisten osuus koiran koko jälkeläismäärästä ei vaikuta tulokseen.

Taulukko 16. Pitkäkarvainen saksanseisoja - eniten käytetyt urokset ja nartut 1.1.1994 – 31.12.2004

Uros	rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.kpl	Kuv. %	Indeksi
1 ARTUS V. RIEHENBUSCH	SF38685/93C	27	3	2	2	2		55,56	9	33,33	1,78
2 A'SERO	FIN42859/97A	20	5					100,00	5	25,00	0,00
Narttu	rek.nro	Jälkel.kpl	A	B	C	D	E	Terv.%	Kuv.kpl	Kuv. %	Indeksi
1 ALPHA	S12007/91B	17	2					100,00	2	11,76	0,00
2 DEIKA V. BLUMENHOF	FIN36479/98A	13	4	1				100,00	5	38,46	0,20
3 KUNEGONDIA ALPINUS	FIN13600/95A	11	7	1				100,00	5	72,73	0,13

4	KUNEGONDE V.D. SOESTER BERGEN SF31982/91D	10	1	2	2	2	42,86	7	70,00	2,29
5	AMANDA SF49504/94A	10	3				100,00	3	30,00	0,00
6	LINDA VOM POPPENFORST SF15105/94D	8	1	1	2	1	40,00	5	62,50	2,20

Indeksi on laskettu seuraavasti: $(A*0 + B*1 + C*3 + D*4 + E*5)/(A + B + C + D)$
Huomioi kuvattujen pentujen osuus.

4.4.2. Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Olkanivelen osteokondroosi

Nivelrustojen luutumishäiriötä (osteokondrosis dissecans eli OCD) oli vuoden 2004 loppuun mennessä esiintynyt olkanivelissä vasta yhdellä pitkäkarvaisella saksanseisojalla Suomessa, näkyen ontumisena 5 – 7 kk iässä. Vaurio näkyy röntgenkuvassa olkavarren nivelpinnan takakaressa kuoppamaisena. Osteokondroosissa nivelruston alainen luutuminen on häiriintynyt, minkä seurauksena nivelrusto menettää alla olevan luun tuen, paksuntuu ja sen ravitsemus häiriintyy, rusto irtoaa kielekemäisesti tai irtokappaleena normaalissa rasituksessa. Nivelruston rapautumisvaiheessa syntyvä irtokappalemuoto on osteokondroosin dissecans –muoto. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004).

Nykykäsityksen mukaan alttius osteokondroosin kehittymiseen periytyy useasta tekijästä johtuen, polygeenisesti eli monigeenisesti. Ympäristötekijöillä katsotaan olevan suurempi vaikutus osteokondroosin kuin lonkkaniveldysplasian kehittymiseen (Paatsama, S., 1991). Osteokondroosin kehittymiseen altistavana tekijänä on luuston nopea kasvu, jota liian runsas ruokinta vielä tehostaa. Liian runsas liikunta on usein mukana. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004).

Olkanivelen ruston irtoaminen on korjattavissa leikkauksella ja nivelrikon muodostuminen pystytään ennaltaehkäisemään tai hidastamaan niin, että koira kestää useimmissa tapauksissa hyvin metsästyskäytön rasitukset. (Peltonen, M., 2004; Fossum, ym. 2002).

Olkanivelen luutumishäiriötä sairastanutta koira ei tule käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystakuutuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja (Saksanseisoja-lehti 4/04).

Kyynärnivelen osteokondroosi ja kyynärniveldysplasia

Nivelrustojen luutumishäiriö saattaa esiintyä pitkäkarvaisella saksanseisojalla myös kyynärnivelessä, jolloin hoitoennuste on huomattavasti huonompi kuin olkanivelten tapauksessa. Kyynärniveldysplasia on yhteisnimitys kyynärnivelen eri kasvuhäiriöille kuten osteokondroosi, fragmentoitunut *processus coronoideus* ja luutumaton *processus anconaeus*. Nämä periytyvät mahdollisesti erikseen. (Paatsama, S., 1991; Fossum, ym. 2002; Hazewinkel, 2003).

Kyynärnivelen kasvurustoissa oireiden kehittyminen muistuttaa olkanivelen nivelruston osteokondroosia, jolloin kyynärpään sakara (*Processus anconaeus*) irtoaa tai kyynärnivelen/olkavarren sivulisäke (*Processus coronoideus*) irtoaa tai rapautuu. Kyseisten häiriötilojen syntymekanismista on kaksi teoriaa: 1) ovat seurausta OCD-tyyppisestä vauriosta tai 2) ovat olka- ja kyynärluiden epäsuhtaisen kasvun aiheuttaman nivelen epämukaisuuden aiheuttama trauma. Lisäksi luutumisen- ja kehityshäiriöitä esiintyy

varsinaisen kyynärnivelen nivelosan muodostavissa olkavarren ja kyynärvarren nivelpäissä. (Paatsama, S., 1991; Fossum, ym. 2002; Hazewinkel, 2003).

Periytyminen ja ympäristötekijöiden vaikutukset kuten olkanivelen osteokondroosissa (Paatsama, S., 1991; Fossum ym., 2002).

Kyynärnivel on koiran tärkeä voimansiirtokohta, johon kohdistuu voimakas rasitus. Kyynärnivelen rakenne on erittäin monimutkainen, eikä kyynärnivelen luutumis- ja kehityshäiriöitä yleensä pystytä leikkauksella parantamaan (Paatsama, S., 1991).

Pitkäkarvaisella saksanseisojalla oli vuoden 2004 loppuun mennessä ilmennyt yksi kyynärnivelen luutumishäiriötapaus Suomessa. Tällaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostusrekisteriin nousevan koiran omistajalta vaaditaan vuoden 2004 elokuusta alkaen allekirjoitettu terveystakuutuspaperi, jossa mm. vakuutetaan, ettei koiralla ole ollut leikkausta vaativia olka- ja/tai kyynärnivelen vikoja (Saksanseisoja-lehti 4/04).

Hitaasti leviävä tai leviämätön kaihi (hc)

Suomessa on löydetty silmätarkastuksissa kahdelta pitkäkarvaiselta saksanseisojalta hitaasti leviävä tai leviämätön samentuma mykiössä, joka luokitellaan perinnölliseksi kaihiksi (hc). Perinnöllisestä kaihista on olemassa lukuisia eri tavoin periytyviä ja eri tavoin leviäviä muotoja eri koiraroduissa. Tämä saksanseisojilta löydetty muistuttaa paljon kultaisella noutajalla esiintyvää, myös hitaasti tai ei ollenkaan leviävää kaihia. Kultaisella noutajalla periytyminen on selvitetty melko pitkälle, mutta saksanseisojilla sitä ei ole selvitetty. Lyhyt- ja karkeakarvaiselta saksanseisojalta samanlaista kaihia on löydetty USA:ssa, mutta pitkäkarvaiselta tunnetaan ainoastaan nämä kaksi tapausta Suomessa. Saksassa ja muissa maissa, joissa rotua esiintyy ei silmätarkastuksia säännönmukaisesti suoriteta, kuten ei muillakaan saksanseisojilla. (Rubin, L., F. 1989).

Asiantuntijaeläinlääkäreiden mukaan muutos ei etene ja haittaa vain vähän tai ei ollenkaan koiran normaalia toimintaa. Taudin esiintymistä rodussa seurataan nyt vapaamuotoisesti. Silmätarkastuksia oli vuoden 2004 loppuun mennessä tehty rodussamme 16 kpl ja kaihi on löydetty kahdelta koiralta. Molemmilla koirilla kaihi on todettu uusintatarkastuksissa leviämättömäksi. Kumpaakaan koiraa ei ole käytetty jalostukseen. (Saksanseisojakerho r.y., tilastokooste).

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Näyttelyissä oli vuoden 2004 loppuun mennessä löydetty ainoastaan yhdeltä pitkäkarvaiselta saksanseisojalta Suomessa hammaspuutos (P2). Rotumääritelmän mukaan pitkäkarvaisella pitää olla täysi hampaisto. Saksassa rotumääritelmää tulkitaan niin, että yhdenkin hampaan puutos estää koiran jalostuskäytön. Liikahampaat eivät haittaa, kunhan ne sijaitsevat hammasrivissä. Yhdeltä pitkäkarvaiselta saksanseisojalta on löydetty Suomessa Junkkari-katselmuksessa ylimääräinen hammas (P1). (Deutsch-Langhaar-Verband, 2004; Saksanseisojakerho r.y., tilastot 2004).

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen joko toinen tai molemmat kivekset eivät laskeudu vatsaontelosta normaalisti kivespussiin, tai kivekset ovat muuten rakenteeltaan epänormaalit. Kaksipuoleinen muoto (molemmat kivekset puuttuvat) on steriili, mutta toispuoleisessa muodossa (yksi kives puuttuu) uros on yleensä siitoskykyinen. Normaalisti kivekset ovat laskeutuneet noin kahdeksan-yhdeksän viikon ikäisillä pennuilla (Paatsama, S., 1991).

Kivesvika on perinnöllinen, mutta periyymistapa on epäselvä, koska eri tutkimukset ovat päätyneet erilaisiin arvioihin periyymismallista. Todennäköisempää on, että periyyminen on polygeenistä. Kivesvian periyymyys (heritabiliteetti) on kuitenkin riittävän suuri, niin että jalostusvalinnoilla voidaan vaikuttaa sen esiintymiseen. (Nielen, Janss ja Knol, 2001)

Yhden tai molempien kivesten puuttuminen tai epänormaalius on pitkäkarvaisen saksanseisajan rotumääritelmässä mainittu hylkäävä virhe. Tällainen uros on luonnollisesti myös suljettu pois jalostuksesta. Pitkäkarvaisella saksanseisajalla on toistaiseksi todettu yksi kivesvikainen koira Suomessa (suullinen tiedonanto koiran omistajalta).

Suhtautuminen ja seuranta

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta pitkäkarvaisen saksanseisajan tilanne tältä osin säilyy yhtä hyvänä kuin tähänkin asti.

Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa siitoskäytöstä.

4.4.3. Yhteenvedo rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista ja vioista

Entropium ja ektropium

Silmäluomien asentovirheet (entropium ja ektropium) ovat vahvasti perinnöllisiä. Kyse on oireista, jotka ilmenevät tietyn tyyppisten rakenneongelmien yhteydessä: pään alueella paljon nahkaa, silmät pienet ja/tai sisään painuneet. Entropium ja ektropium periytyvät siis välillisesti tietyn tyyppisen rakenteen periyymisen myötä, jolloin todennäköisesti vaikuttamassa on useampi geeni. Esiintyvät myös vaikeudeltaan eri asteisina, aina oireet eivät ole yhtä vakavia. Entropium tarkoittaa sisäkierteisyyttä, eli silmäluomi on kiertynyt sisään päin, jolloin silmäripset hankaavat sarveiskalvoa ja aiheuttavat vaurioita. Entropium esiintyy silmäluomien ulkokulmassa tai ulkokulmassa ja alaluomessa. Se on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa. Ektropiumissa silmäluomi avautuu liikaa, jolloin se kerää roskia ja on tulehdusriski. Silmäluomien kierteisyyttä voidaan korjata leikkauksella. (Paatsama, S., 1991; Peltonen, M., 2004). Entropium ja ektropium on kirjattu pitkäkarvaisen saksanseisajan rotumääritelmään hylkäävinä virheinä. Sairasta koira ei missään tapauksessa tule käyttää jalostukseen.

4.4.4. Tilanne rodun emämaassa

Saksassa lonkkakuvaus on ollut pakollista jalostukseen käytetyille pitkäkarvauroksille vuodesta 1979 lähtien, rekisteröinninraja-arvolla C. Nartuille kuvauspakko tuli vuonna 1984 (Merx H. ja A., 1997). Kuvaustulokset julkaistaan rotujärjestölehdessä ja vuosikirjassa. Kuvat arvosteli vuodesta 1979 vuoteen 1985 Dr. Zuschneid, vuodesta 1985 vuoteen 2001 Prof. Dr. Brass ja vuodesta 2001 eteenpäin Dr. Tellhelm (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nr. 173, 2003).

Lonkkakuvien arviointipaikan muutos vuonna 2001 vaikuttaisi näkyvän myös kuvien arvioinnissa. A-lonkkaisten osuus on pienentynyt ja B- sekä C-lonkkaisten osuus suurentunut vuoden 2001 jälkeen. Toisaalta myös kuvattujen koirien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa. (Taulukko 17).

Taulukko 17. Pitkäkarvaisen saksanseisojan lonkkakuvaustulokset Saksassa vuosina 1994-2004.

Vuosi	A	B	C	D	E	C-E%	Yht. kuv.
1994	76%	13%	10%	1%	0%	10%	105
1995	66%	16%	12%	6%	1%	18%	152
1996	74%	13%	8%	4%	1%	13%	120
1997	69%	17%	6%	6%	2%	14%	158
1998	78%	14%	4%	3%	1%	8%	184
1999	74%	14%	4%	4%	4%	13%	160
2000	76%	13%	7%	3%	1%	11%	208
2001	71%	13%	9%	5%	2%	16%	218
2002	53%	25%	16%	6%	0%	22%	212
2003	56%	25%	13%	5%	2%	19%	223
2004	53%	26%	12%	7%	2%	21%	186

Samaan aikaan jalostukseen käytettyjen koirien kuvaustulokset ovat olleet hyviä. Esimerkiksi vuonna 2002 oli 79% toteutuneista jalostusyhdistelmistä AxA-parituksia, 17% yhdistelmistä AxB-parituksia ja ainoastaan 3% AxC-parituksia (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nr. 173, 2003). Suurin osa koirista kuvataan Saksassa runsaan vuoden ikäisinä, joten näiden yhdistelmien jälkeläisiä on paljon vuoden 2003 kuvaustuloksissa.

Saksan käyttökokeiden ja ulkomuotokatselmusten yhteydessä kirjataan havaitut rakenteelliset puutteet. Mm. ektropium ja entropium, kivesviat, hammaspuutokset ja liikahampaat sekä mahdolliset ontumat/leikatut etunivelet kirjataan.

Vuosina 2000, 2001 ja 2002 kävi yhteensä 1434 pitkäkarvaista saksanseisojaa VJP-kokeessa. Näistä 1 koiralla on havaittu entropium, 2 koiralla (0,1%) on havaittu ektropium, 12 koiralla (0,8%) on havaittu kivesvika, 17 koiralla (1,2%) on havaittu pihtipurenta, 2 koiralla (0,1%) on havaittu ristipurenta, 7 koiralla (0,5%) on havaittu etupurenta, 2 koiralla (0,1%) on havaittu takapurenta, 121 koiralla (8,4%) on havaittu P-hammasvika, 9 koiralla (0,6%) on havaittu M-hammasvika. Hammasvioista valtaosa, 75 kpl on P1 hampaan lisähampaita. Liikahampaita esiintyi 5,4%:lla VJP-kokeissa käyneistä, hammaspuutoksia esiintyi 2,6%:lla VJP-kokeissa käyneistä (laskettu erikseen VJP-tilastoista, sama koira vain yhden kerran). (Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 2000-2002; Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000-2002).

Saksassa on tullut esiin muutama olkanivelen OCD-tapaus 2000-luvulla. Heti ensimmäisten tapauksen ilmaantumisen jälkeen päätettiin vuoden 2000 vuosikokouksessa ottaa käyttöön ns. terveystakuutuspaperi jalostusrekisteriin nouseville koirille. Allekirjoituksellaan koiran omistaja vakuuttaa, ettei hänen tiedossaan ole jalostuksesta poissulkevia vikoja tai perinnöllisiä sairauksia, eikä koira ole 18 kk ikään mennessä oireillut ontuen tai osoittanut muita olkanivelen luutumishäiriöön viittaavia oireita ja että koira ei ole millään tavoin leikkauksella korjattu jalostuksesta poissulkevan virheen tai sairauden vuoksi (Deutsch-Langhaar Mitteilungen nr. 162, 2000). Kyynärnivelen kuvaaminen on vapaaehtoista, mutta

ylimääräisen mainosarvon takia yhä useampi jalostusrekisterikoira on jo kuvattu myös kyynernivelistään (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 2000-2005).

4.5. ULKOMUOTO

4.5.1. Voimassa oleva rotumääritelmä

Pitkäkarvaisen saksanseisajan rotumääritelmä on laadittu ensimmäisen kerran vuonna 1879, eikä sitä ole tämän jälkeen merkittävästi muutettu. FCI:n hyväksyttäväksi rotumääritelmä jätettiin vuonna 1987. Se hyväksyttiin 23.-24.6.1987. FCI tarkasti rotumääritelmän uudestaan vuonna 1998 ja se hyväksyttiin 7.8.1998. Käännös on hyväksytty SKL-FKK:n toimesta 16.9.1998.

Käyttötarkoitus, ks. kohdat 2. ja 4.2.1.

Monipuolinen metsästyskoira

Yleisvaikutelma:

Voimakas, lihaksikas, syvärunkoinen ja sulavalinjainen. Pienikokoistenkin yksilöiden tulee olla hyvin voimakkaita. Liian massiiviset ja sen vuoksi kömpelöt koirat eivät ole toivottavia.

Tärkeitä mittasuhteita:

Kuono ja kallo-osa ovat yhtä pitkät. Koira ei saa olla takakorkea. Säkä on hieman lantiota korkeammalla.

Käyttäytyminen/Luonne ks. kohta 4.3.1.

Tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä, hyväntahtoinen ja helppo ohjata.

Pää:

Kaunista pitkäkarvaisen päätä on erityisesti arvostettava. Pää on jalo ja pitkänomainen. Kallo-osa hieman kaareutuva, otsapenger hieman erottuva, ei jyrkkä, kirsu väriltään ruskea, pieni määrä pilkkuja hyväksytään. Kuononselkä on hieman kaareva, ei liian kapea. Huulet eivät liian voimakkaasti roikkuvat. Leuat eivät saa olla liian kevyet. Täysihampainen ja hyvin kehittynyt leikkaava purenta, ts. yläetuhampaiden takapinta koskettaa tiiviisti alaeetuhampaiden etupintaa. Posket eivät saa olla liian voimakkaat.

Silmät:

Väriltään ruskeat ja mahdollisimman tummat. Silmäluomet ovat tiiviit.

Korvat:

Riippuvat, eivät liian alas kiinnittyneet, hieman eteenpäin kiertyvät.

Kaula:

Voimakas ja jalo, kauniisti rintakehään liittyvä; ei liian lyhyt; ei löysää kaulanahkaa.

Runko:

Selkä suora ja kiinteä, ei liian pitkä. Lanne erityisen lihaksikas. Lantio pitkä ja kohtuullisen viisto. Eturinta on tulosta lavan ja olkavarren luuston oikeasta kulmautuneisuudesta. Rintakehä leveä ja syvä, ulottuu vähintään kyynärpäiden tasolle.

Häntä:

Ei liian pystyasentoinen. Koiran tulee kantaa häntää suorana, viimeinen kolmannes on hiukan ylöspäin kaartunut.

Eturaajat:

Yleisvaikutelma: koiran seistessä lapa, olkavarsi, kyynärvarsi ja välikämmen muodostavat edestä katsottuna lähes pystysuoran linjan. Lavat tiiviit. Koiran seistessä rauhallisesti lavan ja olkavarren tulee sivulta katsottuna muodostaa lähes suora kulma. Kyynärpäät rungonmyötäiset. Ranteet hieman joustavat. Välikämmenet hieman viistot. Kypälät: päkiät kestävät ja vahvat

Takaraajat:

Yleisvaikutelma: lantio, reisi, sääri ja välijalka muodostavat takaa katsottuna pystysuoran linjan. Kintereet: on tärkeää, että kulmaukset ovat hyvät. Väljalat: kannukset tulee poistaa heti syntymän jälkeen. Kämpälät: kuten etukämpälät.

Liikkeet:

Maatavoittavat, hyvä takajalan työntö.

Nahka:

Tiiviisti pinnanmyötäinen ja poimuton.

Karvapeite:

On tärkeää, että karvapeite on oikean laatuinen: se ei saa olla liian runsas eikä myöskään liian lyhyt. Selässä ja kyljissä karva on 3-5 cm pitkää ja rungonmyötäistä. Kaulan alapuolella, rinnassa ja vatsassa karva saa olla pidempää. Vatsassa tulee olla hyvä karvoitus. Korvakarvat laineikkaat ja ulottuvat korvalehden reunan yli. Hännässä hyvä hapsutus (viiri), joka ulottuu hännän kärkeen asti. Eturaajojen takaosassa on hapsut ja takaraajojen takaosassa housut. Kyynärnivelen alapuolella karva on selvästi lyhyempää, liian voimakas hapsutus ei ole toivottavaa. Varpaiden välissä karva on lyhyttä ja tiheää.

Päässä karva on huomattavasti lyhyempää, mutta kuitenkin pidempää kuin lyhytkarvaisella koiralla. Päälaen tupsu ei ole toivottava. Rungon karvapeite on kiiltävää, vahvaa, sileää tai hieman laineikasta, pinnanmyötäistä ja tiheää. Hyvä pohjavilla.

Väri:

Yksivärinen ruskea; ruskea valkoisin tai kimonvärisin merkein (erityisesti rinnassa ja kämpälissä); tumma päistärökkö (eri kokoisia ruskeita läiskiä); vaalea päistärökkö (eri kokoisia ruskeita läiskiä); kimo (runsaasti pieniä ruskeita pilkkuja valkoisella pohjalla); ruskeavalkoinen, joko puhdas ruskeavalkoinen tai vain muutamia pieniä täpliä (isoja ruskeita läiskiä, satula tai mantteli); kaikissa värimuunnoksissa ruskea pää, mahdollisesti vaalea piirto, pilkku tai tähti.

Koko ja paino:

Uroksen ihannekorkeus on 63-66 cm (vähintään 60, enintään 70 cm). Nartun ihannekorkeus on 60-63 cm (vähintään 58 cm, enintään 66 cm). Paino noin 30 kg.

Virheet:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen. Silmät: vaaleat haukansilmät tai vinoasentoiset silmät. Korvat: muut kuin poskenmyötäiset korvat tai karvattomat korvien kärjet. Selkä: notko- tai köyryselkä. Rintakehä: tynnyrimäinen tai liian kapea. Häntä: voimakkaasti kiertyvä tai koukkuhäntä. Eturaajat: liian avoin lavan ja olkavarren välinen kulmaus, liian pystyt välikammenet. Takaraajat: pihtikintuisuus tai länkisäärisyys. Kämpälät: hajavarpaat, ns. kissan- tai jäniksenkämpälät. Karvapeite: muuta pään karvoitusta pidemmät partakarvat tai tuuheat kulmakarvat, kihara karva.

Hylkäävät virheet:

Yleisvaikutelma: riittämätön luusto ja lihaksisto. Pää: oikeasta tyyppistä poikkeava pään muoto. Silmät: ulos- tai sisäänkiertyneet silmäluomet (ektropium tai entropium) sekä leikkauksella korjatut silmäluomen virheet. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneena kivespussiin.

4.5.2. Ulkomuodon arvioiminen Suomessa

4.5.2.1. Koiranäyttelyt

Pitkäkarvainen saksanseisoja on pienenä rotuna ulkomuototuomareille haasteellinen arvioitava, varsinkin kun rodun suomalaisen kannan yksilöiden koko ja rotutyypin vaihtelee vielä varsin paljon. Jos näyttelyssä esitetään ainoastaan yksi tai muutama rotunsa edustaja, saattaa oikean rotutyypin arvioiminen olla vaikeaa. Suuremmissa koiranäyttelyissä rodun arvostelijana saattaa olla ulkomuototuomari sellaisesta maasta, missä on erittäin vähän tai ei ollenkaan pitkäkarvaisia saksanseisoja. Tämä aiheuttaa vaihtelua saman koiran saamiin arvosteluihin ja keskenään varsin eri tyyppiset koirat ovat saaneet Suomessa laatupalkinnon erinomainen. Rakenteen arvostelu korostuu rotutyypin kustannuksella. Kotimaiset ulkomuototuomarit saavat Saksanseisojakerho r.y.:n ulkomuototoimikunnan järjestämää

koulutusta (koulutustilaisuudet, kolleegiot) rodun arvosteluun, mitä on pidettävä erittäin arvokkaana asiana.

Suomessa pitkäkarvaisten saksanseisojanarttujen koko on vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa 55 cm -65 cm välillä, kun rotumääritelmän mukaiset ihannemitat nartuille ovat 60-63 cm, ehdoton alaraja 58 cm ja ehdoton yläraja 66 cm. Rodun emämaassa valtaosa jalostuskatselmuksissa mitatuista nartuista on ollut viimeisen 10 v aikana kooltaan rotumääritelmän ihanteessa, vaihteluvälinä 58-65 cm. 58 cm alittavan koiran tulisi saada näyttelyssä hylkäävä arvostelu. (Saksanseisojakerho r.y.:n tietokanta, Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995-2005).

Pitkäkarvaisten saksanseisojaurosten koko on Suomessa vaihdellut näyttelyissä ja Junkkarin ulkomuotokatselmuksissa 59 cm -70 cm välillä, kun rotumääritelmän mukainen ihanne on 63-66 cm, ehdoton alaraja uroksille 60 cm ja yläraja 70 cm. Rodun emämaassa vaihteluväli urosten mitoissa jalostuskatselmusten tulosten mukaan on viimeisten 10 v aikana ollut 62-70 cm, valtaosa uroksista on ollut 63-68 cm korkeita. Yli 70 cm korkeita uroksia ei Suomessa toistaiseksi ole näyttelyissä mitattu, tällaisen koiran tulisi saada hylkäävä arvostelu, samoin kuin alle 60 cm korkuisen uroksen. (Saksanseisojakerho r.y.:n tietokanta, Deutsch-Langhaar-Mitteilungen 1995-2005).

Suomessa tulisi mahdollisuuksien mukaan kiinnittää jalostuskoirien valinnassa huomiota myös pentujen vanhempien kokoon, pyrkiä käyttämään pääasiassa rotumääritelmän ihannemitoissa olevia koiria jalostukseen ja niin, että uroksen ja nartun välinen kokoero ei yhdistelmässä olisi kovin suuri, jotta jälkeläisten koon vaihtelu pysyisi mahdollisimman pienenä.

Näyttelyarvosteluja selaamalla paljastuu suuria heittoja mittaustuloksissa. Sama koira on saatettu mitata jopa 3-4 senttiä suuremmaksi tai pienemmäksi koiranäyttelyissä. Mittaustulokseen vaikuttaa vaihteleva mittausalusta: kokolattiamatto, nurmikko, hiekkakenttä, asfaltti jne.. Tulokseen vaikuttavat lisäksi koiran ryhdikkyys ja suoruus mittaustilanteessa sekä mittakepin suoruus mittaushetkellä. Saksanseisojien omistajat ovat ensisijaisesti metsästäjiä ja usein tottumattomia koiran esittäjiä, mikä vaikuttaa tilanteeseen. Valitettavasti tällaisia heittoja ilmenee myös Saksanseisojakerhon erikoisnäyttelyissä, missä kaikki koirat mitataan. Tämä vaikeuttaa suuresti näyttelyarvosteluiden hyödyntämistä jalostuksen apuna. Valitettavasti myös mittaustulosten vaikutus koiran saamaan näyttelyarvosteluun vaihtelee Suomessa. Jopa 2 cm alle rodun ehdottoman alarajan mitattu koira, joka rodun emämaassa olisi tämän vuoksi saanut hylkäävän arvostelun on Suomessa palkittu laatupalkinnolla erinomainen. (Saksanseisojakerho r.y., tietokanta).

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen. Erikoisnäyttelyissä voisi olla vuodesta toiseen samat kannettavat mittausalustat joka kehässä. Mittakeppien pitäisi lisäksi olla sellaiset, että nissä on alapäässään vaakatuki suoruuden varmistamiseksi mittaushetkellä. Jos koira ei seiso suorassa mittaushetkellä, voisi tähän vaiheeseen hyödyntää erikoisnäyttelyssä esim. ylimääräistä kehäavustajaa, joka olisi tottunut koiran esittäjä. Koiran omistaja voisi seistä koiran etupuolella houkuttimena, jolloin koira seisoi ryhdikkäästi. Koiran voisi myös mitata esim. kolme kertaa ja ottaa saaduista mitoista keskiarvo, joka kirjattaisiin ylös.

Erikoisnäyttelyissä voisi myös rajoittaa tuomarikohtaista koiramäärää niin, että kukin koira ehdittäisiin käydä läpi tavanomaista tarkemmin.

4.5.2.2. Junkkarin ulkomuotokatselmukset

Saksanseisojakerho r.y.:n nuorten koirien ikäluokkakatselmuksen Junkkarin yhteydessä suoritetaan KAER-kokeen lisäksi myös koirien ulkomuotokatselmus. Koirat käydään läpi tarkasti ja yksityiskohtaisesti erityisen kaavakkeen avulla. Koirat myös mitataan. Arvioinnin suorittavat pääasiassa Saksanseisojakerhon omat ulkomuototuomarit. Junkkarin ulkomuotokatselmusta koskevat samat koirien mittaamista koskevat tavoitteet, jotka yllä näyttelyiden osalta on esitetty.

Junkkariin on osallistunut pitkäkarvaisia saksanseisojia rekisteröintimääriin suhteutettuna varsin hyvin. **Seuraavan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että osallistumisvilkkaas Junkkariin pysyy rekisteröinteihin suhteutettuna vähintään samalla tasolla kuin tähän asti.**

4.5.3. Ulkomuodon arvioiminen rodun emämaassa

4.5.3.1. Jalostuskatselmukset

Saksassa pitkäkarvaiset saksanseisajat eivät käy juuri lainkaan FCI:n koiranäyttelyissä. Rotujärjestö kouluttaa keskuudestaan ulkomuototuomarit, jotka saavat oikeuden arvostella pitkäkarvaisia saksanseisojia rotujärjestön omissa jalostuskatselmuksissa (Zuchtschau). Vuodesta 2000 lähtien on muutama rotujärjestön tuomari hankkinut FCI-pätevyyden, jotta he pystyvät arvostelevaan pitkäkarvaisia saksanseisojia esim. naapurimaiden rotujärjestöjen järjestämissä näyttelyissä. (Deutsch-Langhaar-Verband.2000. Zuchtrichter-Ordnung des Deutsch Langhaar Verbandes).

Rotujärjestön jalostuskatselmukset ovat jalostusta kiinteästi palvelevia tilaisuuksia, joissa kolme ulkomuototuomaria käy läpi koirat yksitellen hyvinkin tarkasti. Nämä kolme tuomaria laativat koirista yhteisen kirjallisen arvostelun. Kukin koira saa osallistua ulkomuotokatselmukseen korkeintaan kaksi kertaa nuorena ja kaksi kertaa aikuisena. Arvostelukehässä koirille annetaan arvio rotutyypistä (Typ), rakenteesta (Form) ja karvapeitteestä (Haar). Arviot ovat sanalliset: erinomainen (vorzüglich =v), erittäin hyvä (sehr gut = sg), hyvä (gut =g) tai tyydyttävä (genügend = gn). Sekä rakenne- että karvapeitearvio vaikuttavat tyyppi-arvosanaan. Koira arvostellaan pääasiallisesti liikkeessä. Tämän lisäksi koirien luonteesta esitetään luonnehdinta arvostelun lopussa. Koiria ei aseteta ulkomuotokatselmuksessa järjestykseen, vaan niille annetaan ainoastaan laatuarvostelu. Poikkeuksena joka toinen vuosi järjestettävä rotujärjestön pääjalostuskatselmus sekä Schorlemer-HZP:n yhteydessä järjestettävä jalostuskatselmus. Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla kaikista osista vähintään arvio hyvä (g). (Deutsch-Langhaar-Verband.2000. Zuchtschau-Ordnung des Deutsch-Langhaar Verbandes).

Ennen laatuarvostelua koirat mitataan erillisellä mittauspaikalla, missä koira seisoo kovan, liukumattomalla kankaalla peitetyn levyn päällä. Kaikkien päivän aikana arvioitavien koirien mittaamisesta vastaa kaksi henkilöä, joista toinen käyttää mittakeppiä ja toinen varmistaa koiran seisovan suorassa ja ryhdikkäästi sekä mittakepin suoruuden. Tämän johdosta koiran eri kerroilla saama mittaustulos on käytännössä vaihdellut korkeintaan yhden senttimetrin. (Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1994-2004).

4.5.3.2. Arviointiperusteet jalostuskatselmuksissa

Oikea rotutyyppe on tärkein. Pitkäkarvainen on saksanseisojista rotevin ja sen kuuluu olla voimakasluustoinen sekä jämerä koira. Hentolaisuus ja jalkavuus ovat virheitä. Rungossa pitää olla leveyttä, setterimäinen olemus on vakava virhe. (Went, E. 2002; Schulze Kersting, A.1991).

Karvapeitteen tulee olla rungonmyötäistä: karva ei saa olla villavaa eikä ulkonevaa selässä tai kyljissä. Toisaalta raajojen takaosan, kaulan ja hännän hapsituksen tulee olla riittävä. Rungon karva on hyvin suojaava ja pohjavilla hyvä. Korvien karvoitus on runsas, laineikas ja korvan kärjen ylitse ulottuva, millä on suuri merkitys koiran oikean ilmeen kannalta.(Rabeler, C.1991; Went, E. 2002).

Säkäkorkeutta tulkitaan tiukasti: ihannemitat (nartuilla 60-63 cm, uroksilla 63-66 cm) alittavia ja ylittäviä koiria ei palkita laatuarvosanalla erinomainen (on jopa esitetty, että myös laatuarvosanan erittäin hyvä voisi antaa ainoastaan ihannemittaiselle koiralle). Vähimmäis- ja enimmäismitta ovat käytössä lähinnä sen vuoksi, että rodussa esiintyvä kokovaihtelu sallitaan, mutta sitä ei missään tapauksessa suosita. Koon ala- ja yläraja ovat ehdottomat. Nämä mitat alittavat ja ylittävät koirat saavat jalostuksesta poissulkevan arvostelun. (Schulze Kersting, A. 1991.; Rabeler, C. 1991; Deutsch-Langhaar-Verband, 1995).

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Lonkkaniveldysplasia

Lonkkaniveldysplasian esiintyminen pitkäkarvaisen saksanseisojan Suomen kannassa on kuluneella viisivuotiskaudella merkittävästi vähentynyt verrattuna tätä edeltävään ajanjaksoon (Taulukko 15). Samaan aikaan jalostukseen on käytetty ainoastaan lonkistaan terveitä koiria (Taulukko 2, Taulukko 20). Vielä suuremman osuuden koirakannasta tulisi kuitenkin käydä lonkkakuvassa, jotta koko kannan tilanteesta saataisiin parempi kuva.

Jalostukseen käytettyjen koirien taso

Vuosina 1999-2004 tehtiin Suomessa yhteensä 10 pentuetta. Näistä kuudessa yhdistelmässä narttu oli palkittu KAER-kokeissa vähintään jalostusrekisteriin vaadittavalla tuloksella AVO2. Viidessä yhdistelmässä uros oli palkittu rodunomaisessa käyttökokeessa. Näistä viidestä uroksesta neljä oli ulkomaisia jalostusuroksia ja yksi suomalainen uros, joka oli palkittu AVO3-palkinnolla. Koetulosten osalta olisi siis vielä parannettavaa. (Taulukko 20, Taulukko 18).

Kaikki jalostukseen vuosina 1999-2004 käytetyt koirat olivat terveitä (vähintään lonkat tutkittu ja terveiksi todettu), eli tältä osin jalostusrekisterivaatimukset täyttyivät kaikissa yhdistelmissä. (Taulukko 2, Taulukko 20).

Ulkomuodoltaan kaikki jalostukseen käytetyt koirat oli arvioitu vähintään erittäin hyväksi, eli tältä osin jalostusrekisterivaatimukset ylittyivät.

Luonteen osalta yhdestäkään jalostukseen käytetystä koirasta ei ollut huomautuksia näyttelyissä tai kokeissa. Yksi suomalainen jalostukseen käytetty uros osoittautui myöhemmin luonteeltaan huonoksi (suullinen tiedonanto koiran omistajalta). Luonteen suhteen kasvattajilta vaaditaan tervettä kriittisyyttä ja ehdotonta rehellisyyttä. Jalostukseen

käytettävät koirat on tunnettava luonteeltaan ja mikäli luonteen heikkouksia ilmenee, on tällaisen koiran jalostuskäytöstä ehdottomasti pidättäydyttävä.

Rodun kannan rakenne

Edellisessä tavoiteohjelmassa kuvailtiin rodun kannan rakennetta Suomessa ja todettiin tarve tuonteihin kannan jalostuspohjan laajentamiseksi. Vuosien 1999-2004 aikana tuotiin 31 pitkäkarvaista saksanseisoojaa, joista 24 tuotiin Saksasta, 4 Hollannista, 1 Norjasta, 1 Ruotsista ja 1 Tanskasta.

Saksasta, Norjasta ja Ruotsista tuodut pennut tulivat kaikki Saksanseisoojakerhon pentuvälityksen avustamina metsästäjille ja olivat terveistä, rodunomaisissa käyttökokeissa koepalkituista vanhemmista.

Tuontikoiria alkaa vähitellen nousta myös jalostuskoiriksi Suomessa. Vuosien 1999-2004 aikana ainoastaan yhtä tuontinarttua ja tämän tytärtä käytettiin jalostukseen. Kaksi käytetyistä uroksista oli tuontiuroksia ja neljä uroksista oli ulkomaisia jalostusuroksia. Kevään 2005 aikana astutettiin 4 tuontinarttua, jotka astutettiin ulkomaisilla jalostusuroksilla (2 kpl) tai tuontiuroksilla (2 kpl). Kaikki nämä koirat ovat terveitä ja koepalkittuja. Kaksi pentuetta syntyi, kahden tyhjäksi jääneen nartun astutus uusittiin myöhemmin talven 2005-2006 aikana. Tämä on suomalaisen kannan geenipohjan laajentamisen kannalta erittäin merkityksellistä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1. Visio

Saksanseisoojakerho r.y.:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina, pyrkien edistämään käyttökoetoimintaa, kehittämään koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottamaan jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa. Uhkana ovat metsästyskäyttökoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita kasvatustoiminnassaan rotujärjestön tavoitteita ja oman rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta. Tällaiset kasvattajat ovat onneksi pieni vähemmistö, joka rotujärjestön on toiminnallaan pyrittävä pitämään pienenä myös tulevaisuudessa. Pitkäkarvaisen saksanseisoojan pentujen kysyntä on jo usean vuoden ajan ollut suurempaa kuin tarjonta. Saksanseisoojakerhon pentuvälitykseen ohjautuneet kysyjät ovat olleet terveen kriittisiä ja halunneet pennun terveistä, käyttökokeissa palkituista vanhemmista. Rodun vuosittaisten rekisteröintien määrä tulee nousemaan, mutta tavoitteena on pitää kasvatustyö tukevasti metsästävien, vastuullisten ja tavoitteellisten kasvattajien käsissä. Aktiivisten, rotujärjestön puitteissa toimivien rodun harrastajien hyvä yhteishenki tulee varmasti auttamaan tässä asiassa.

6.2. Rodun tavoitteet ja strategia

6.2.1. Kannan kehittymisen tavoitteet

Pitkäkarvainen saksanseisooja on vahvasti metsästäjien käsissä oleva käyttökoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaiseen metsästykseseen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa. Käyttötaipumusten vaaliminen nousee

luonteen ja terveyden ohella tärkeimmäksi rodun jalostuksen tavoitteeksi myös tulevaisuudessa. Jalostuskoirien laadun painopisteet ovat pysyneet samoina kuin edellisessä tavoiteohjelmassa viisi vuotta sitten:

1. Ehdoton terveys
2. Hyvä hermorakenne ja terve luonne
3. Todeut, vähintään hyvää keskitasoa olevat monipuolisuusmetsästyskoirilta vaaditut taipumukset
4. Rotutyypi, rakenne ja karvapeite rotumääritelmän mukaiset

Näiden tavoitteiden toteuttamisen keinoista eli jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista keskusteltiin Hämeenlinnassa 3.4.2004 Saksanseisojakerho r.y.:n vuosikokouksen yhteydessä pidetyssä pitkäkarvaisen saksanseisojan rotukokouksessa, missä oli koolla noin 10% Suomen pitkäkarvaisten saksanseisojien omistajista. Perusvaatimusten asettamisen kannalla oltiin yksimielisesti. Jalostuskoirien perusvaatimuksista keskusteltiin lisäksi Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kesäkokouksessa heinäkuussa 2004, koskien pitkäkarvaista saksanseisojaa, münsterinseisojia ja bretonia. Päätavoitteena pidetään edelleen, että jalostukseen käytettävät koirat täyttäsivät Saksanseisojakerhon jalostusrekisterivaatimukset:

Siitosyksilöiden jalostusrekisterivaatimukset:

Narttu:

- metsästyskoetulos AVO 2
- näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei palkinto H ole tullut huonon luonteen vuoksi
- lonkkanivelet normaalit (A) tai lähes normaalit (B)

Uros:

- metsästyskoetulos AVO 1
- muut vaatimukset samat kuin nartuilla

On pyrittävä siihen, että jalostukseen käytettävät yksilöt täyttävät yllä esitetyt vaatimukset. Pienempien rotujen (pkss, pms, ims ja br) osalta päätettiin jalostustoimikunnan kesäkokouksessa 2004 kuitenkin, että jalostukseen voidaan suositella koiria, jotka eivät ole yltäneet KAER-koesuorituksen osalta vielä jalostusrekisteritavoitteeseen, mutta ovat muilta osin jalostusrekisterivaatimusten mukaisia. KAER-kokeen osalta perusvaatimusten täyttämiseen riittää koepalkinto. Tämä siksi, että jalostuspohjaa saataisiin laajennettua ja myös siksi, että pienempien rotujen harrastajajoukossa on runsaasti ensikertalaisia seisojanomistajia, joille koiran kouluttamisessa koevaatimusten mukaiseksi voi vielä olla ongelmia. Lisäksi narttujen jalostuskäyttö tulisi aloittaa ajoissa, 2-3 vuoden iässä, mihin mennessä niiden koeura ei ole vielä pitkä.

Taulukossa 18 on tarkasteltu jalostuskoirille asetettavien perusvaatimusten täyttymistä takautuvasti, eli jalostusyhdistelmissä vuosilta 1994-2004. Tuolla ajanjaksolla käytettiin jalostukseen yhteensä 11 urosta ja 10 narttua (Taulukko 2). Taulukosta 6 on nähtävissä, että uroksista 64% on täyttänyt jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset, mutta nartuista ainoastaan 40% on yltänyt perusvaatimusten tasolle ja niistä yli. Kaikki taulukossa 18 mainitut 4 narttua kuuluvat Saksanseisojakerhon ylläpitämään jalostusrekisteriin (Taulukko 18).

Taulukko 18. Jalostukseen käytettäville koirille asetetut perusvaatimukset täyttäneet, jalostukseen käytetyt pk-saksanseisajat 2004 loppuun mennessä:

urokset:			
käytetyt ulkomaiset jalostusurokset: Osca v. Bärenhorst, Taj's, Aedler v. Butendieks, Renzo, Wiggo fan'e Swadde, Herman v. Schatzrain			
Between The Lines Dirty Harry	lonkat: A	koetulos AVO3	näyttely: Sert
nartut:			
Deika v. Blumenhof	A	VOI1	Sert
Kunegondia Alpinus	A	VOI3	Sert
Kunegondia Abertha	B	AVO2	Sert
Taikasuo Tyyne	A	AVO2	EH

Taulukossa 19 on esitetty ne tällä hetkellä (vuoden 2004 lopussa) lisääntymisiässä olevat (2-8 v) pk-saksanseisojat, jotka täyttävät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset.

Taulukko 19. Jalostukseen käytettäville koirille asetetut perusvaatimukset täyttävät lisääntymisiässä olevat suomalaiset pk-saksanseisojat vuoden 2004 loppuun mennessä:

urokset:	lonkat:	koetulos:	näyttely:
Paddy Nelha	A	AVO1	Sert
Edu v.d. Schmiede	B	AVO2	Sert
Kongsbekken's Jere	A	AVO3	Sert
Kunegondia Cornelius	A	NUO3	Sert
nartut:	lonkat:	koetulos:	näyttely:
Deika v. Blumenhof	A	VOI1	Sert
Kunegondia Cubertus	A	VOI3	Sert
Kira v. Linebrok	B	VGP I	Sert
Taikasuo Tyyne	A	AVO2	EH
Diana v. Dornenkamp	B	HZP	Sert
Tailstar's Unique	A	NUO1	Sert

Taulukossa esitetyistä kuudesta nartusta neljää ei ollut vuoden 2004 loppuun mennessä vielä käytetty jalostukseen Suomessa ja kaksi narttua (Kira v. Linebrok ja Diana v. Dornenkamp) edustaa ns. uutta verta Suomen jalostuskoirien joukossa. Uroksista yhtäkään ei ollut vielä käytetty jalostukseen ja niistä kaksi (Paddy Nelha ja Edu v.d. Schmiede) edustaa uutta geenimateriaalia Suomessa. Koska nykyisessä kysyntätilanteessa tarvittavien pentueiden määrä on 3-5 pentuetta vuodessa ja koska nuorten koirien joukossa on runsaasti lupaavia koiria kasvamassa, ei jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista ole syytä tinkiä. Lisäksi Saksan jalostusuroslistalla on yli 200 suomalaiset jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset täyttävää urosta, Itävallassa, Hollannissa ja Tanskassa useita sekä Norjassa, Ruotsissa, Sveitsissä ja Tsekeissä muutamia. Näiden urosten käyttäminen suomalaisille nartuille ei tänä päivänä ole ylivoimaisen vaikeata.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisojat täyttävät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset. Tämän tavoitteen tukemiseksi Saksanseisoja- lehteen ja internet-sivuille voidaan liittää pentuetietojen yhteyteen lisää informaatiota pentueitten vanhempien laadusta.

6.2.2 Populaation kokonaistila ja rakenne

Vastuullisen kasvattajakunnan laajentaminen

Rodun kasvattajakunnalla on ratkaiseva rooli rodun kehittymisen suunnan määrääjänä. Kasvattajien valinnat ja toiminta vaikuttavat rodun kokonaistilaan ja kannan rakenteeseen. Metsästyskoirarodun kasvattamiseen sitoutunut, aktiivinen, pennunomistajiaan tukeva ja näitä koiran koulutuksessa auttava kasvattaja vie rotua eteenpäin. Pienen rodun kannassa jokainen jalostusyhdistelmä vaikuttaa rodun kannan rakenteeseen. Kasvattajan on tiedostettava tämä ja kannettava vastuunsa.

Suomessa on kasvatettu vuoden 2004 loppuun mennessä yhteensä 15 pitkäkarvaisen saksanseisojan pentuetta. Taulukosta 20 on nähtävissä kaikki kasvattajat ja heidän kasvattamansa pentueet sekä se, onko jalostukseen käytetyt koirat palkittu rodunomaisessa metsästyskäyttökokeessa ja ovatko niiden lonkat terveet. (Taulukko 20). Kaikki jalostukseen käytetyt koirat oli palkittu näyttelyssä vähintään tuloksella EH.

Vastuullisten, metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneiden kasvattajien joukon on kasvettava, jotta rodun tulevaisuus Suomessa olisi turvattu. Tämä on oleellisen tärkeää sekä rodun geenipohjan ylläpitämiseksi että kysyntätilanteen tyydyttämiseksi. Viime vuosien ajan on laadukkaiden rodun pentujen kysyntä ollut jatkuvasti suurempaa kuin tarjonta. Jos koe- ja näyttelypalkittujen terveiden vanhempien pentuja ei ole kotimaasta ollut saatavilla, on osa kyselijöistä turvautunut tuontipentuihin (mikä on kannan geenipohjan suhteen ollut positiivista ja apua on annettu Saksanseisojakerhon pentuvälityksestä) tai siirtynyt muihin rotuihin. Ratkaisu tilanteeseen ei ole, että tehdään pentuja millä tahansa rodun edustajilla. Sellaiset pennut eivät ole kelvanneet Saksanseisojakerhon pentuvälitykseen yhteyttä ottaneille. (Tiedot SSK:n pentuvälityksestä vuosilta 1999-2004). Suunta on positiivinen kun kaksi uutta, rodun parissa aktiivista ja kasvatustyöhön vakavasti suhtautuvaa henkilöä on käynyt kasvattajakurssin ja anonut kennelnimeä vuonna 2004.

Taulukko 20. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kasvattajat 1994-2004. Narttu/uros palkittu kertoo, onko jalostukseen käytetty koira palkittu (+) rodunomaisissa käyttökokeissa vai ei (-), narttu/uros lonkat kertoo onko koira lonkistaan terve (+) vai ei (-). Saksanseisojakerho r.y., tietokanta.

kasvattaja	kennelnimi	pentue	vuosi	narttu palkittu	uros palkittu	narttu lonkat	uros lonkat
Leo Hänninen	-	A	1994	-	-	+	-
Leo Hänninen	-	B	1996	-	-	+	-
Susanna Ahola	Kunegondia	A	1995	+	-	-	-
Susanna Ahola	Kunegondia	B	1996	-	+	-	+
Susanna Ahola	Kunegondia	C	1998	+	+	+	+
Susanna Ahola	Kunegondia	D	2000	-	-	+	+
Susanna Ahola	Kunegondia	E	2000	+	-	+	+
Seppo Hänninen	Kantoahon	R	1999	-	-	+	+
Seppo Hänninen	Kantoahon	S	2001	-	-	+	+
Katja ja Peter Hednäs	Tailstar's	T	2001	+	+	+	+
Katja ja Peter Hednäs	Tailstar's	U	2002	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	T	2001	+	+	+	+
Saija ja Jussi Suomaa	Taikasuon	U	2003	+	+	+	+
Oili Hannula	Mar-Lini	F	2003	-	-	+	+

Marja-Liisa Hipeli ja Pekka Korkeila - M 2004 + + + +

Jotta voidaan puhua rodun jalostamisesta, on kasvatustyössä oltava selkeät tavoitteet. Oma jalostusnarttu on tunnettava ja sen ominaisuuksien suhteen on oltava rehellinen. Nartulle tulee yrittää löytää (vaivoja säästämättä) mahdollisimman hyvin sopiva uros, joka täydentää nartun ominaisuuksia ja jolla ei ole samoja heikkouksia kuin nartulla. Käyttöominaisuuksien ja ulkomuodon on oltava testatut ja kunnossa. Luonteen on oltava rodunomaisen tasapainoinen, rauhallinen, luoksepäästävä ja hyväntahtoinen vieraillekin ihmisille. Tästä ei saa tinkiä! Terveysten pitää olla kunnossa. Sukutaulujen tulee sopia yhteen, sukusiitosasteen ei tulisi ylittää 6,25% laskettuna vähintään 5 polven sukutaulusta.

On muistettava, että täydellistä koiraa ei ole olemassa, mutta kasvatustyössä tulee aina pyrkiä rodun keskitasoa parempaan tulokseen. Tavoitteeseen on vaikea tai mahdoton päästä, jos pentue tehdään rodun keskitasoa huonommilla vanhemmilla. Toisaalta pelkillä huippukoirilla jalostaminen johtaa kannan geenipohjan nopeaan kapenemiseen eikä ole missään tapauksessa suositeltavaa. Koetuloksiltaan keskinkertainen, terve ja hyväluonteinen, ulkonäöltään virheineenkin rotutyypillinen koira voi olla rodun jalostuksessa erittäin arvokas, varsinkin jos se on muuhun rodun kantaan nähden erisukuinen. Mittareina käytetään KAER-koetuloksia, näyttelytuloksia ja terveystutkimustuloksia. Luonteen osalta koiran omistaja on paras asiantuntija ja hänen tulee olla ehdottoman rehellinen.

Jotta oman koiran jalostuksellisesta arvosta saa paremman kuvan, kannattaa sen kanssa käydä rotutapaamisissa, missä oman koiran vahvuudet ja heikkoudet on helpompi havaita. Vuosittaisia Pitkäkarvapäiviä tulisi edelleen kehittää rodun harrastajien ja myös kasvattajien laajemmaksi yhteiseksi tapaamiseksi. Vanhoja kasvattajia pitäisi saada aktivoitua ja uusia kannustettua.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että rodun kasvattajakunta laajenee vähintään viidellä metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneella vastuullisella kasvattajalla.

Toiseksi tavoitteeksi asetetaan, että kaikki 5-vuotiskaudella pentuja teettävät rodun kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville vähintään kerran seuraavan 5-vuotiskauden aikana.

Jalostuskoirien käytön rajoitukset

Pienen rodun kannassa yksittäisen jalostuskoiran käytöllä on voimakas vaikutus. Ajaudumme helposti tilanteeseen, jossa suuri osa lisääntymisikäisistä koirista on hyvin läheistä sukua keskenään. Rodun kannan laajentuessa Suomessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota jalostuskelpoisten koirien mahdollisimman tasaiseen ja monipuoliseen käyttöön. (ks. kohta 4.1.). Yksittäisten jalostuskoirien käyttöä tulee rajoittaa ylilyöntien välttämiseksi. Tämän vuoksi anotaan pitkäkarvaisen saksanseisijan PEVISA-ohjelmaan muutosta 1.1.2006 alkaen niin, että yksittäisellä koiralla ei saa teettää enempää kuin 21 pentua (vastaa 3 pentuetta keskimääräisellä pentueluvulla 7). Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaan. Saman yhdistelmän uusimista ei suositella.

Pentueita ei tulisi teettää samana vuonna (uros) tai peräkkäisinä vuosina, jotta edellisten pentujen arviointi olisi mahdollista ennen seuraavan pentueen teettämistä. Näin vältetään mahdollisesti ilmenevien perinnöllisten ongelmien kertyminen kantaan.

Tavoite: yksittäisen koiran jalostuskäytölle yhteensä korkeintaan 21 pennun enimmäismäärä seuraavan PEVISA:n yhteyteen (1.1.2006-31.12.2010). Saman yhdistelmän uusimista ei suositella.

6.2.3. Terveys

Pitkäkarvaisen saksanseisojan PEVISA-ohjelmaa anotaan jatkettavaksi terveyden suhteen entisellään: pentueen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto ja raja-arvona on C, eli C-lonkkaista sairaamman koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuvissa.

Saksanseisojakerhon jalostusrekisteriin nousevien koirien omistajien on lisäksi allekirjoitettava terveysvakuutus (Liite 1), jossa omistaja vakuuttaa, ettei koirassa ole havaittu leikkausta vaativia olka- tai kyynärnivelen OCD-oireita, ektropiumia tai entropiumia eikä epilepsian tyyppisiä oireita. Terveysvakuutus on vapaaehtoinen muilta jalostukseen käytettävien koirien omistajilta. Terveysvakuutuksen olemassaolosta mainitaan Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä.

Perinnöllisen, hitaasti tai ei ollenkaan leviävän kaihin (hc), sekä muiden mahdollisten perinnöllisten vikojen ja sairauksien esiintymistä seurataan.

6.2.4 Luonne

Ks. edellä kohdassa 6.2.2. ja 4.3.2..

6.2.5. Ulkomuoto

Pyritään valitsemaan jalostukseen käytettävät yhdistelmät niin, että pennut olisivat ulkomuodollisesti sekä kooltaan että rakenteeltaan mahdollisimman tasaisia ja rotumääritelmän mukaisia. Pyritään suosimaan rotumääritelmän mukaan ihannekokoisten koirien käyttöä jalostuksessa. Vanhempien kokoero ei saisi olla suuri, jotta jälkeläisten koon hajonta pysyisi hallinnassa. Rotumääritelmän mukaan liian suuret ja liian pienet koirat karsitaan jalostuksesta.

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen.

6.3. Uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- rotu on emämaassaan täysin metsästäjien käsissä ja vakiintunut, muissa maissa myös kokonaan tai osittain metsästyskäytössä
- erinomaiset kontaktit ulkomaille
- rodun monipuolisuus, terveys ja erinomainen

Heikkoudet

- kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä ja jäävät siten ulos aktiiviporukasta
- liian monet koirillaan metsästävät eivät jaksa kiinnostua kokeista
- metsästyskäyttörodun kasvattamiseen sitoutumattomat kasvattajat

luonne sekä suojaava käyttökärva
 - aktiivisten rodun harrastajien hyvä yhteishenki

Mahdollisuudet

- avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta
- yhä laajeneva aktiivisten, vastuullisten rodun harrastajien joukko
- hyvien koepalkintojen ja toimivien metsästyskoirien myötä rodun hyvä maine leviää
- jatkuva tasokkaiden pentujen tuonti takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun geenipohjan laajuutta Suomessa
- jatkuva ulkomaisten jalostusurosten käyttö takaa tavoitteellisesti tehtynä rodun geenipohjan laajuutta Suomessa
- rodun terveyden ja erinomaisen luonteen vahvistaminen jalostuskoirien yhä tavoitteellisemmän valinnan avulla
- vastuullisten kasvattajien lisääntyminen takaa tasokkaiden pentueiden riittävän määrän, jolloin kysyntätilanteeseen pystytään vastaamaan ja piittaamattomien kasvattajien toiminnalle ei jää tilaa, samalla turvataan geenipohjan laajuutta

Uhat

- rodun lisääntyvä suosio kerää rodun vaalimisesta piittaamattomia "onnenonkijoita" kasvatuspuolelle
- rodun kysyntätilanteeseen ei pystytä vastaamaan laadukkaiden pentueiden kasvattamisella

6.4. Varautuminen ongelmiin

Vaikka kasvattajat olisivat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset haitalliset geenialleelit pääsevät homotsygoitumaan. Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulisi jalostusyhdistelmät valita siten, että kannan geenimateriaalia tulee hyödynnettyä mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista tinkimättä. Jotta tämä olisi mahdollista on edelleen kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin vaadittavien näyttöjen saamiseksi ja rohkaistava narttujen omistajia käyttämään myös ulkomaisia jalostuskriteerit täyttäviä, Suomeen uutta geenimateriaalia tuovia uroksia nartuilleen. Myös pentujen tuontia on syytä edelleen kannustaa ja mahdollisuuksien mukaan avustaa. PEVISA-ohjelmaan anottu matador-pykälä auttaa osaltaan ehkäisemään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä, ja siten kannan geenipohjan kapenemista. Terveysongelmien kertymisen ehkäisemiseksi olisi myös sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä pitämään mahdollisimman alhaisena, kuten tähänkin asti, vähintäänkin niin, ettei serkusparituksia vastaava sukusiitosaste 6,25% ylittyisi vähintään 5 sukupolven mukaan laskettuna. Yllättävien uusien terveysongelmien äkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina.

Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Esitetyt tavoitteet:

Rodun kannan rakenne ja geenipohjan laajuus:

Tavoite: Jatkossa on erityisesti panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksessa Suomessa. Tämä tarkoittaa tuontikoirien jalostuskäytön edistämistä ja ulkomaisten urosten käyttöä edelleen, mutta jalostuskoirille asetetuista perustavoitteista silti tinkimättä.

Tavoite: Jalostusyhdistelmien valinnassa kiinnitetään jatkossakin huomiota sukusiitosasteeseen ja pyritään pitämään se mahdollisimman alhaisena.

Tavoite: yksittäisen koiran jalostuskäytölle yhteensä korkeintaan 21 pennun enimmäismäärä seuraavan PEVISA:n yhteyteen (1.1.2006-31.12.2010). Saman yhdistelmän uusimista ei suositella.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että rodun kasvattajakunta laajenee vähintään viidellä metsästyskäyttökoirien kasvattamiseen sitoutuneella vastuullisella kasvattajalla.

Luonne ja käyttöominaisuudet:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osa metsästäjistä käy koiriensa kanssa KAER-kokeissa.

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että yhä suurempi osuus rodun kannasta käy KAER-kokeissa ja näyttelyssä sekä Junkkari -katselmuksessa, joista muiden tietojen ohella tulee tietoa myös koirien luonteesta.

Tavoitteeksi asetetaan myös, että kaikki seuraavalla 5-vuotiskaudella jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisijat ovat KAER-kokeissa (tai vastaavissa rodunomaisissa käyttökokeissa muissa maissa, missä luonne myös huomioidaan) palkittuja sekä näyttelyssä palkittuja.

Seuraavan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että osallistumisvilkkaus Junkkariin pysyy rekisteröinteihin suhteutettuna vähintään samalla tasolla kuin tähän asti.

Terveys:

Tavoite: Seuraavalla 5-vuotiskaudella yhä suurempi osa kauden aikana rekisteröidyistä koirista käy lonkkakuvissa.

Ulkomuoto:

Tulevan 5-vuotiskauden tavoitteeksi asetetaan, että erikoisnäyttelyissä kiinnitetään entistä tarkemmin huomiota koirien mittaamiseen.

Jalostusmateriaalin laatu ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen:

Tavoitteeksi seuraavalle 5-vuotiskaudelle asetetaan, että kaikki jalostukseen käytettävät pitkäkarvaiset saksanseisojat täyttävät jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset.

Toiseksi tavoitteeksi asetetaan, että kaikki 5-vuotiskaudella pentuja teettävät rodun kasvattajat osallistuvat Pitkäkarvapäiville vähintään kerran seuraavan 5-vuotiskauden aikana.

Keinot tavoitteisiin pääsemiseksi:

Rodun terveystilannetta seurataan Saksanseisoja-lehdessä julkaistavan terveystilaston sekä KoiraNetin avulla. Kasvattajia kannustetaan pennunomistajiensa aktivoimiseen lonkkakuvausten suhteen. Yksi suositeltava keino on pennun hinnan sovittaminen niin, että kasvattaja palauttaa esim. puolet lonkkakuvauksen hinnasta kuvauksen toteuduttua.

Rodun harrastajien yhteishenkeä pyritään ylläpitämään ja kehittämään vuosittain järjestettävien Pitkäkarvapäivien, vuosikokouksen yhteydessä pidettävän rotukokouksen ja muiden vapaamuotoisten tapaamisten avulla. Samalla harrastajat voivat kannustaa toinen toistaan koiran koulutuksessa ja kokeisiin osallistumisessa. Levitetään tietoutta hyvin koulutetun koiran kanssa metsästämisestä nautittavuudesta varsinkin nuorten koirien omistajille kannustimeksi koulutusasioissa.

Seurataan rodun koe- ja näyttelytuloksia sekä mahdollisia luonnetestituloksia tai luonnemerkintöjä KAER-kokeiden/näyttelyiden yhteydessä Saksanseisojakerhon tietokannan ja vuosikirjan avulla. Autetaan vuosikirjan kehittämisessä yhä informatiivisempaan suuntaan.

Pyritään avoimen keskustelun ja tiedottamisen avulla pitämään tavoitteet kirkkaina rodun tulevaisuuden suhteen, pyritään tavoitteelliseen ja rotua kehittävään kasvatustyöhön laajalla rintamalla myös Suomessa. Pyritään kasvattajien keskinäiseen tukemiseen pennunomistajien auttamisessa esim. yhteisten pentuetapaamisten avulla.

Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä avustetaan jatkossakin laadukkaiden pentujen tuontia monipuolisissa käyttökokeissa palkituista terveistä ja hyväluonteisista vanhemmista kannan geenipohjan laajuuden takaamiseksi, kuitenkin niin, että ei aiheuteta häiriöitä kotimaiselle laadukkaalle kasvatustyölle. Kotimaisia kasvattajia rohkaistaan ja opastetaan myös ulkomaisten urosten käyttöön kasvatustyössään.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seuranta on Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan tehtävä, mutta rodun harrastajat tulisi saada mahdollisimman hyvin mukaan yhteiseen työhön. Terveystilannetta, koetuloksia ja muuta rodun kannan kehittymistä seurataan aktiivisesti. Rodun harrastajia pidetään ajan tasalla Saksanseisoja-lehden ja Saksanseisojakerhon tietokannan avulla sekä suoralla tiedottamisella rotutapaamisissa. Rodun vuosikirjaan tulevaa vuosiraporttia kehitetään mahdollisuuksien mukaan informatiivisempaan suuntaan. Yhteistyötä ja vastuun jakamista pyritään kehittämään mm. rotutapaamisten avulla.

8. LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

- Deutsch Langhaar Verband. 1995. Zuchtordnung und Rassekennzeichen für Deutsch Langhaar. Päivitetty vuonna 2001.
- Deutsch-Langhaar-Verband. Deutsch-Langhaar Mitteilungen 1995-2005.
- Deutsch-Langhaar-Verband . Zuchtbuch Deutsch-Langhaar 1994-2004.
- Deutsch-Langhaar-Verband. 2000. Zuchtschau-Ordnung und Zuchtrichter-Ordnung des Deutsch-Langhaar-Verbandes.
- Fossum ym. 2002. Small Animal Surgery. 2nd edition, Mosby.
- Gottwald, H. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Itävallan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 4.1.2000.
- Hansen, B. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan Tanskan kannasta. Kirjallinen tiedonanto 31.1.2000.
- Hansson, Kickan 2004. Långhårig Vorsteh 2003. Svensk Vorsteh, Årsbok 2003.
- Hansson, Kickan 2005. Långhårig Vorsteh 2004. SVKs ordinarie fullmäktige 21.-22.05.2005.
- Hazewinkel 2003. Elbow dysplasia: Clinical aspects and Screening programs. In: Proceedings of the 28th world congress of the World Small Animal Veterinary Association.
- Heikkinen, Pekka ja Naumanen Raija. 2005. KAER-kokeet. Kirjallinen tiedonanto 11.01.2005.
- Markmann, H.-J.. 1996. Vom Welpen zum Jagdhelfer. A bis Z der Früherziehung, Förderung, Ausbildung und Führung von Vorstehhunde. Parey Buchverlag, Berlin.
- Merx, H.; Merx, A. 1997. Der Deutsch Langhaar, Jagdgebrauchshund. Druckerei Haas KG, Nürnberg.
- Methfessel, M. 2000. Pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta Sveitsissä. Kirjallinen tiedonanto 13.2.2000.
- Mäki, Katariina. 2004. Jalostuksen tavoiteohjelma (JTO). Jalostustoimikuntien neuvottelupäivä, Espoo, 31.1.2004.
- Nederlandse Vereniging Langhaar. Periodiek verslag 2000-2004.
- Nielen, Janss ja Knol 2001. Heritability estimations for diseases, coat colour, body weight and height in a birth cohort of Boxers. American Journal of Veterinary Research 62 (8): 1198-1206.
- Paatsama, S. 1991. Suuri Suomalainen Koirakirja. Otava.
- Peltonen, Martti. 2004. Saksanseisojilla esiintyneet viat ja sairaudet. Kirjallinen tiedonanto joulukuu 2004.
- Peterson, Del. 1998. The Deutsch Langhaar: An Update. In: The Gundog Magazine, pp 69-73.
- Peterson, Del. 2000. Tietoja pitkäkarvaisen saksanseisojan kannasta USA:ssa. Kirjallinen tiedonanto 1.12.2000.
- Rabeler, C.1991. Zur Typ- Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar Mitteilungen.
- Rouhiainen, Jukka. 2005. Seisojan tavoiteltava luonne. Kirjallinen tiedonanto tammikuu 2005.
- Rubin, L., F. 1989. Inherited Eye Diseases in Purebred Dogs. Williams&Wilkins, USA
- Ruotsin Saksanseisojakerho r.y. 2001. Ruotsin Saksanseisojakerho r.y.:n metsästyskokeiden säännöt. Käännös: Jan Kankkonen.
- Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y.. 2001. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VZPO). Käännös: Günter Schwab, 2002.
- Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y.. 1996. Liiton jalostuskokeiden säännöt (VGPO). Käännös: Günter Schwab, 2003.

- Saksanseisojakerho r.y. 2004. Tilastokooste. Tilastot 1991-2005.
Saksanseisojakerho r.y. 1999. Mannermaisest kanakoirat - rotumääritelmii
Saksanseisojakerho r.y., jalostustoimikunta.2004. Jalostuskoirien laatuvaatimukset.
Saksanseisoja-lehti 4/2004.
Schultze Kersting, A. 1990. Typ, Form und Haarbeurteilung. Deutsch-Langhaar
Mitteilungen Nr 122.
Svenska Vorstehklubben. Svensk Vorsteh 2003-2004.
Tobolik, E., Kern, H. 1996. Der Deutschlanghaar. Österreichischer Agrarverlag,
Klosterneuburg.
Ulvestad, Mette 2004. Årsrapport for Langhar 2003. Norsk Vorstehhundklubb, Årbok 2003.
Ulvestad, Mette 2005. Årsrapport for Langhår 2004. Vorstehhundklubb, Årbok 2004.
Went, E. 2002. Welche Kriterien sind wichtig für die richtige Typnote bei Deutsch
Langhaar? Deutsch-Langhaar Mitteilungen Nr. 169

Suulliset lähteet:

- Broekhuis, Herman. 2005. Hollannin käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 18.2.2005.
Korhonen, Ilkka. 2005. Norjan metsästyskäyttökokeista, perustuen kirjaan Domarhandboken
v:lta 1999. Suullinen tiedonanto 17.2.2005.
Nieminen, Kari. Tanskan käyttökokeista. Suullinen tiedonanto 13.2.2005.

Sähköiset lähteet:

- www.saksanseisojakerho.fi Saksanseisojakerho r.y.:n internet-tietokanta.
www.vorsteh.no , Norjan rotujärjestön internet-sivut

9. LIITTEET

Jalostuskoirien laatuvaatimukset -kaavake